

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра історії світового українства

ВСТУП ДО УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ СТУДІЙ

Навчально-методичний комплекс

Укладач к. і. н., доц. С. В. Набока

КИЇВ – 2025

УДК 378.4(477+100)(091)(075.8)

B85

Вступ до університетських студій. Навчально-методичний комплекс для студентів КНУ імені Тараса Шевченка / укладач доц. С. В. Набока – Київ, 2025. – 55 с.

Затверджено на засіданні кафедри історії світового українства (протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.).

Рекомендовано до друку науково-методичною комісією історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, протокол № 2 від 24 вересня 2025 р.

Затверджено вченою радою історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Протокол №1 від 25 вересня 2025 року.

© Набока С. В., 2025.

© Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2025.

ЗМІСТ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	12
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	37
ЗАВДАННЯ ДЛЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ.....	42
ПРИКЛАДИ ЗАВДАНЬ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ	44
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	45
ПЕРЕЛІК ЗАЛКОВИХ ПИТАНЬ	47
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	49

ВСТУП

1. **Мета дисципліни** – передати студентам системні знання про визначальні тенденції розвитку освіти в Україні і світі, університетських студій, сприяти адаптації першокурсників до навчання в університеті; розширити поінформованість студентів про історію становлення та сучасний розвиток Київського національного університету імені Тараса Шевченка; навчити виокремлювати історичні етапи в розвитку системи освіти як в Україні, так, зокрема і в університеті; ознайомити студентів з основними досягненнями світового значення у сфері освіти, а також з провідними ученими і викладачами українських навчальних і наукових закладів, і зокрема КНУ. Опанувати інформацією про розвиток історичної науки в Україні, про видатних істориків та їх наукові історичні школи.

2. **Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:** студенти повинні **знати** основні етапи зародження й розвитку української державності; бути поінформованими про Київський національний університет імені Тараса Шевченка, про українських корифеїв історичної науки, найпопулярніші підручники і монографії з історії та інших гуманітарних дисциплін. **Вміти** знаходити, збирати та опрацьовувати необхідну інформацію, зокрема іноземною мовою; спілкуватися у мережі на різноманітних платформах, працювати з вітчизняними і зарубіжними джерелами. **Володіти** елементарними навичками сприйняття необхідної інформації та її розумного використання; вмінням написання текстів на історичну тематику.

3. **Анотація навчальної дисципліни:** дисципліна «Вступ до університетських студій» ознайомлює студентів з традиціями університетської освіти в Україні та світі. Надає широку інформацію про Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Розкриває сутність і зміст засадничих документів КНУ імені Тараса Шевченка. Інформує про історію та обставини заснування Університету Св. Володимира у Києві, еволюцію розширення і оновлення університету. Програма складається з двох модулів: змістовного модуля 1. Університетські студії: минуле та сучасність; змістовного модуля 2. Університетська освіта світових цивілізаційних центрів. У хронологічному порядку вивчаються особливості розвитку університету в різні історичні періоди. Розглядається історія організації навчального процесу, реформи, що запроваджувалися в освіті в різні часи, правовий статус університету. Предмет навчальної дисципліни включає питання формування й розвитку наукових шкіл Київського університету, особливості підготовки наукових кадрів, організацію міжнародної співпраці.

Навчальна дисципліна формує у студентів цілісне бачення розвитку освіти в Україні з давніх часів до сьогодення. Вивчає шкільну освіту Київської Русі; освіту козацької доби, історію перших українських академій: Острозької та Києво-Могилянської; розкриває імперську політику царської Росії, спрямованої на нищення українства. Особлива увага приділяється освітній політиці Української держави 1917–1921 рр.: плекання української мови, розбудова університетів, інших навчальних закладів, заснування Академії наук, розвиток культури і мистецтва. Висвітлюється також політика радянської влади в Україні у сфері освіти: згорання української освіти, паплюження і знищення видатних діячів української науки і культури, насадження російської мови та радянської ідеології. Студенти також ознайомляться із станом освіти в Україні і зокрема в Університеті під час Другої світової війни, а також у післявоєнний період.

Поза історією освіти в Україні студентам передаються знання про основні здобутки світової освіти, які значно впливають на сучасну систему опанування знаннями: стародавнього Єгипту, Греції і Риму, Візантії, Індії, Китаю. Вивчається становлення та еволюцію масової системи освіти в другій половині XIX – XXI ст. Основні світові моделі вищої освіти. Інтеграцію Університету в європейський освітній простір. Етичний кодекс університетської спільноти.

Особлива увага приділяється освіті України доби незалежності: розвитку КНУ імені Тараса Шевченка. Отже, навчальна дисципліна покликана сформувати у студентів уявлення

про становлення історичної освіти, як окремої наукової галузі, про склад історичних дисциплін, предмети, об'єкти та методи їхнього дослідження; розкрити класичні парадигми історичного наукового знання, познайомити студентів із постатями видатних представників різноманітних напрямів історичної науки.

4. Завдання (навчальні цілі): дисципліни полягають у формуванні в студентів цілісної системи знань про професію історика і Київський національний університет імені Тараса Шевченка, історію університетської освіти, її роль та місце у сучасному світі, минуле й традиції Київського університету, перспективний розвиток, а також особливості підготовки істориків. Навчальна дисципліна розвиває вміння студентів системно аналізувати основні тенденції в університетській вітчизняній і світовій освіті, її форми й напрями. В результаті опанування навчальною дисципліною «Вступ до університетських студій» студенти знатимуть елементи науково-дослідної роботи; зможуть системно оцінювати головні тенденції, динаміку, події з історії університетських студій, набути практичних навичок роботи із науковою літературою та джерелами.

Студентам також буде прищеплене вміння застосовувати одержані знання на практиці, здійснювати наукові дослідження, вести науковий діалог з зарубіжними ученими, що передбачає не тільки знання іноземної мови, а й вміння застосовувати отриману освіту в повсякденній роботі вчителя, викладача, науковця історичного фаху.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікувати, 4. автономність та відповідальність).		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати</i> особливості системи освіти в Україні та за кордоном, історію Київського університету й організацію історичної галузі.	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота 1	15%
1.2.	<i>Знати</i> засадничі документи Київського університету	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота 2	15%
1.3.	<i>Знати</i> особливості професії історика	Лекція, самостійна робота	Есе 1	10%
2.1.	<i>Вміти</i> здійснювати пошук джерельної інформації, користуватися науково-довідковим апаратом архівів та бібліотек, документальними електронними ресурсами та інформаційно-пошуковими базами даних	Лекція, самостійна робота	Есе 2	10%
2.2.	<i>Вміти</i> робити презентації та демонструвати володіння фаховою термінологією та іноземною мовою	Лекція, самостійна робота	Презентація онлайн	15%
2.3.	<i>Вміти</i> готувати наукові доповіді, виступи, презентувати результати самостійної та індивідуальної творчої роботи, обґрунтовувати свої висновки.	Лекція, самостійна робота	Презентація онлайн	15%
2.4.	<i>Вміти</i> самостійно обрати методи та прийоми аналізу досліджуваної теми, розробляти рекомендації, які можуть бути використані для покращення опанування питаннями дисципліни.	Лекція, самостійна робота	Залік	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2.	1.3.	2.1	2.2	2.3	2.4
	Програмні результати навчання (назва)						

ПРН. 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, зокрема практичної (публічної) історії, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.	+		+	+			
ПРН. 9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.		+		+			
ПРН. 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.	+		+				+
ПРН. 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.	+						+
ПРН. 15. Вміти аргументувати важливість соціальних функцій історика в сучасному суспільстві, збереження історико-культурної спадщини.					+	+	+

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістовних модулів:

ЗМ 1: «Університетські студії: минуле та сучасність» – присвячений уведенню в спеціальність, вивченню засадничих документів Київського національного університету імені Тараса Шевченка; університетській освіті і традиції; історії освіти в українських землях; освіті Київської Русі, козацькій освіті; університету Святого Володимира (1834–1917) в різні історичні періоди (1917–1921), політиці українських урядів у сфері освіти (1917–1921); впровадженню радянської системи освіти через нищення української мови, культури, традицій та провідних діячів освіти і науки України; університету в роки Другої світової війни (1939–1944) і післявоєнного періоду; розвитку Київського університету в добу незалежної України.

ЗМ 2: «Університетська освіта світових цивілізаційних центрів» – розглядає освіту Давньої Греції і Риму, Візантії; освітні схеми давніх Індії, Китаю, Єгипту; систему освіти провідних європейських та американських університетів; освітні системи Західної Європи та Північної Америки. Становлення та еволюцію масової системи освіти в другій половині XIX – XXI ст. Основні світові моделі вищої освіти. Інтеграцію Університету в європейський освітній простір. Етичний кодекс університетської спільноти.

Заняття проводяться у вигляді лекцій з використання інтерактивних методів навчання. Завершується дисципліна заліком.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 годин /2,0 кредити ЄКТС. Зокрема: *лекції – 28 год., консультацій – 2 год., самостійна робота – 30 год.*

2. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

3. Засоби діагностики успішності навчання: презентації, контрольна робота, творче завдання.

7. Схема формування оцінки. Контроль знань здійснюється за системою ЄКТС, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної підготовки – результати навчання (знання 1.1-1.4), що складає 40% від загальної оцінки та оцінювання практичної підготовки – результати навчання (вміння 2.1-2.4), що складає 60% загальної оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. *Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1 – 15 балів / 9 бали*.*
2. *Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.2 – 15 балів / 9 бали.*
3. *Оцінювання самостійної роботи з тем ЗМ1 (есе): РН 1.3 – 10 балів / 6 балів.*
4. *Оцінювання самостійної роботи з тем ЗМ2 (есе): РН 2.1 – 10 балів / 6 балів.*
5. *Презентація онлайн 1: РН 2.2 – 15 балів / 9 бали.*
6. *Презентація онлайн 2: РН 2.3 – 15 балів / 9 бали.*
7. *Підсумкова залікова робота (залік): РН 2.4 – 20 / 12 балів*

* максимальний бал/пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання у формі заліку.

Максимальна кількість балів, які можуть бути отримані на заліку: 20 балів по 100-бальній шкалі. На заліку буде оцінюватися знання основних понять, історії освіти України, історії КНУ імені Тараса Шевченка. Форма складання заліку усна. Опитування містить два завдання, кожне з яких оцінюється максимально в 10 балів. Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за залік не може бути меншою 12 балів. Студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше ніж 48 балів. У разі виявлення в якійсь з письмових робіт плагіату, робота не зараховується і виконується нова робота.

7.2 Організація оцінювання: Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за виконання рефератів; бали, отримані за презентацію творчих завдань, бали, отримані під час модульного контролю (за виконання контрольних робіт), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (заліку), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, реферат, творче завдання) і підсумкове оцінювання (залік).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 80 балів; підсумкове оцінювання (залік) – максимум 20 балів).

Реферат (самостійна робота) студент подає викладачеві на останньому семінарі кожного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 (остання декада жовтня) і Реферат 2 (остання декада листопада). Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

• глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція	9-10 балів;
• тема розкрита неповно	7-8 балів;
• реферат суто компілятивного рівня	4-6 балів;
• розкритий лише окремий аспект	1-3 бали.

Презентація (творча робота-есе) студент представляє онлайн обрану тему свого завдання у формі короткого (10 хвилин) виступу. 1 Презентація (середина жовтня), 2 Презентація (середина листопада). Критеріями оцінки представленої роботи студента є:

• глибоке розкриття проблеми	13-15 балів;
• відображена власна позиція	10-12 балів;
• тема розкрита неповно	7-9 балів;
• робота суто компілятивного рівня	4-6 балів;
• розкритий лише окремий аспект	1-3 бали.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **контрольні роботи**, зокрема Контрольна робота 1 (остання декада жовтня) і Контрольна робота 2 (друга декада грудня). Контрольна робота містить 15 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Залікова підсумкова робота містить два завдання, кожне з яких оцінюється в 10 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	10 балів
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	9 балів
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	8 балів
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	7 балів
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	5-6 балів
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	3-4 бали
Відповідь має значні помилки	1-2 бали
Відповідь відсутня	0 балів

Умовою допуску до заліку є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до заліку – **48 балів**.

Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу (залік).

У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100), він складає залік.

При простому розрахунку отримуємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовний модуль 2	Залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	24	24	12	60
Максимум	40	40	20	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано	60-100
Не зараховано	0 -59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і самостійної роботи

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		Лекції	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Університетські студії: минуле та сучасність			
1.	Тема 1. Уведення в спеціальність. Університетська освіта і традиція.	2	1
2.	Тема 2. Історія освіти в українських землях в період Середньовіччя та Нового часу.	4	2
3.	Тема 3. Розвиок освіти в Україні за Новітньої доби.	2	1
4.	Тема 4. Університет Святого Володимира (1834–1917).	1	2
5.	Тема 5. Університет в епоху українського державотворення (1917-1921).	1	2
6.	Тема 6. Університет в міжвоєнний період та роки Другої світової війни.	2	2
7.	Тема 7. Київський державний університет (1944–1991).	1	2
8.	Тема 8. Розвиток Київського університету в добу незалежної України	2	2
9.	<i>Реферат I</i>	-	1
10	<i>Презентація I</i>	-	1
11.	<i>Контрольна робота I</i>	1	-
Змістовий модуль 2. Університетська освіта світових цивілізаційних центрів			
12.	Тема 9. Освіта давніх Індії, Китаю, Єгипту, Шумеру.	1	1
13.	Тема 10. Освіта Давньої Греції і Риму. Візантія.	1	1
14.	Тема 11. Розвиток освіти в Середні віки та Новий час. Виникнення та особливості діяльності університетів в Європі.	2	2
15.	Тема 12. Становлення та еволюція масової системи освіти в другій половині XIX – XXI ст.	2	2

16.	Тема 13. Глобальні тенденції розвитку університетів в сучасному світі. Провідні європейські та американські університети. Основні світові моделі вищої освіти.	1	2
17.	Тема 14. Європейські засади української освіти. Інтеграція КНУ імені Тараса Шевченка в європейський освітній простір: міжнародні зв'язки і співробітництво.	2	2
18.	Тема 15. Етичний кодекс університетської спільноти. Права та обов'язки студентів. Органи студентського самоврядування. Студенти і викладачі Університету на захисті Батьківщини.	2	2
19.	<i>Реферат 2</i>	-	1
20.	<i>Презентація 2</i>	-	1
21.	<i>Контрольна робота 2</i>	1	-
22.	<i>Консультація</i>	2	
	ВСЬОГО	30	30

Загальний обсяг **60 год.**, у тому числі:

Лекцій – **28 год.**;

Консультація – **2 год.**

Самостійна робота – **30 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Статут Київського національного університету імені Тараса Шевченка (нова редакція). Ідентифікаційний код 02070944. Затверджено Міністерством освіти і науки України 22 лютого 2017 року № 280.
2. Етичний кодекс університетської спільноти, ухвалений на конференції трудового колективу Київського національного університету імені Тараса Шевченка Протокол №2 від 27.12.2017 р. URL: <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/ethical-code/Ethical-code-of-the-university-community.pdf>
3. Вергун В. А., Копійка В. В., Рижков М. М. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: Вадекс, 2017.
4. Ідея університету: сучасний дискурс: монографія / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, С. В. Курбатов та ін.; за ред. Л. В. Губерського, А. С. Філіпенка. – К., 2014.
5. Історія Київського університету: У 2-х т. / за ред. Л. В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника, А. І. Чуткого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – Т. 1-2.
6. Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
7. Кузьмінський А. І. Вступ до університетських студій: навч. посіб. для студ. ун-тів. – Черкаси, 2004.
8. Патриляк І. К., Боровик М. А., Ляпіна О. В. Нариси з історії Київського університету: Навчальний посібник для студентів історичного факультету. – К., 2009.
9. Професори Київського університету: біографічний довідник. – К., 2014.
10. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.

Додаткові:

1. Alma Mater. Університет Св. Володимира напередодні та в добу Української революції 1917–1920. Матеріали, документи, спогади: У 3-х кн. / Упор.: В. А. Короткий, В. І. Ульяновський. – Кн. 1-2. – К.: Прайм, 2000-2001.
2. Byram M., Dervin F. (eds.), 2008. Students, staff and academic mobility in higher education. Newcastle-upon-Tyne: Cambridge Scholars.
3. Fishman T. (ed.), 2012. The Fundamental Values of Academic Integrity. 2nd edition. Clemson: International Center for Academy Integrity, Clemson University.
4. Rothblatt Sh., Wittrock B. (eds), 1993. The European and American University since 1800. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Washburn, J., 2005. University, Inc.: The Corporate Corruption of Higher Education. New York: Basic Books.
6. Академічні свободи, університетська автономія та освіта для сталого розвитку. Мовою документів. – Миколаїв: ЧДУ ім. П. Могили, 2009.
7. Болонський процес: документи / Укл. З. І. Тимошенко, А. М. Грехов, Ю. А. Гапон, Ю. І. Палеха. — К., 2004.
8. Згуровський М. З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України. – К.: НТУУ «КПІ», 2006.
9. Утворення і діяльність державних українських університетів (1917-1921 рр.): монографія/ О.М.Завальнюк. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. – 644 с.
10. Історія університетської освіти: виникнення, становлення, розвиток. Збірник наукових праць молодих дослідників. Вип. 2. – Житомир, 2013.
11. Київський університет імені Тараса Шевченка: сторінки історії і сьогодення. – К., 1994.
12. Кругляк М. Е. Життя та побут студентства підросійської України другої половини ХІХ – початку ХХ ст. – Житомир, 2015.
13. Лузан П. Г. Історія педагогіки та освіти в Україні: навч. посіб. – 2-е вид., доп. і перероб. / Лузан П. Г., Васюк О. В. – К., 2010.
14. Посохов С. І. Образи університетів Російської імперії другої половини ХІХ – початку ХХ ст. в публіцистиці та історіографії / С. І. Посохов. – Харків, 2006.
15. Професори Київського університету: короткий біографічний довідник / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін.; наук. ред. Ю. В. Латиш. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019.
16. Ректори Київського університету. 1834–2006 / В. В. Скопенко, В. А. Короткий, Т. В. Табенська, І. І. Тіщенко, Л. В. Шевченко. – К.: Либідь, 2006.
17. Ситницький М. В. Стратегічне управління розвитком дослідницьких університетів. – К.: Ліра-К, 2018.
18. Університетська освіта в Україні та Болонський процес: навч. посіб. і термінол. словник... / А. Ф. Головчука. Університетська освіта. Навчальний посібник. – Львів, 2021.
19. Університет Святого Володимира: студентське життя, 1834–1917: збірник документів / упоряд. В. А. Короткого; за ред. Л. В. Губерського. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014.
20. Університетська освіта (вступ до фаху): Навчальний посібник / Костирко І. Г., Гнатишин Л. Б., Петришин Л. П., Гарасим М. П. – Львів: Вид-во «Магнолія 2006», 2011.

10. Додаткові ресурси:

1. Енциклопедія Київського університету. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eu.univ.kiev.ua>.
2. Сайт Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.univ.kiev.ua/ua>.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

Університетські студії: минуле та сучасність

Тема 1. Уведення в спеціальність. Університетська освіта і традиція. (2 год.)

Історіографія й джерела курсу Предмет, мета, структура та завдання навчальної дисципліни «Вступ до університетських студій». Поняття «професія» і «спеціальність». Важливість вибору професії людиною як передумова ефективності її соціальної діяльності. Методика визначення придатності людини до професійної діяльності. Умови ефективного розвитку особистості майбутнього фахівця. Формування професійної свідомості.

Організація самостійної навчальної роботи студентів. Особливості навчальної роботи студентів і передумови її ефективності. Адаптація студентів до самостійної навчальної роботи. Робота студентів на лекціях. Підготовка до семінарських занять. Самостійна робота студента з інформацією. Методичні поради щодо питань, винесених на самостійне опрацювання. Пошук інформації для самостійної підготовки в Інтернеті. Підготовка до контрольних робіт та підсумкового контролю. Модульно-рейтингова й кредитно-модульна система оцінювання знань. Матеріально-технічна база Університету. Кафедри й факультети. Професорсько-викладацька корпорація.

Соціально-культурна інфраструктура університету. Соціально-культурна інфраструктура Київського університету. Наукова бібліотека Київського університету ім. М. Максимовича. Правила користування бібліотечним фондом. Робота з каталогом. Психолого-педагогічні засади спілкування.

Особливості функціонування КНУ як дослідницького університету. Науково-дослідницька діяльність студентів. Об'єктивні соціальні потреби підготовки фахівця-дослідника у вищому навчальному закладі Напрями та форми організації науково-дослідної роботи студентів. Вимоги до оформлення студентських наукових праць.

Освітні традиції середньовічної Європи. Місце університетів в системі професійної підготовки фахівців Університетські традиції в Україні Головні принципи університетської освіти. Першоджерела класичної освіти.

Завдання для самостійної роботи (1 год.)

- Студентські наукові університетські студії: аналіз структурно-змістової основи.
- Світові тенденції сучасної вищої освіти.
- Структура та напрями діяльності університету
- Форми навчання та організації освітнього процесу в університеті.
- Професіограма – орієнтир визначення придатності людини до певної сфери діяльності.
- Наукова етика.
- Еволюція університетської освіти: традиція та сучасність.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Завдання та предмет курсу «Вступ до університетських студій».
2. Поняття «професія» і «спеціальність».
3. Особливості організації навчальної роботи студентів.
4. Структура та функціонування університету.
5. Кредитно-модульна система оцінювання.
6. Головні принципи університетської освіти.

Список рекомендованої літератури

1. Академічні свободи, університетська автономія та освіта для сталого розвитку. Мовою документів / редкол.: Л. П. Клименко та ін. – Миколаїв: ЧДУ ім. П. Могили, 2009. – 285 с.
2. Аніловська Г.Я. Університетська освіта: навчальний посібник / Г. Я. Аніловська, Н. С. Марушко, Л. М. Томаневич. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Львів, 2010.

3. Ідея університету: антологія. – Львів, 2002.
4. Історія Київського університету: монографія / І. В. Верба, О. В. Вербовий, Т. Ю. Горбань та ін.; кер. авт. кол. В. Ф. Колесник /. – К.: ВПЦ Київський університет, 2014. – 895 с.
5. Історія Київського університету: У 2-х т. / за ред. Л. В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника, А. І. Чуткого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – Т. 1-2.
6. Історія університетської освіти: виникнення, становлення, розвиток. Збірник наукових праць молодих дослідників. Вип. 2. – Житомир, 2013.
7. Казьмирчук Григорій Вибрані твори / Григорій Казьмирчук. К.: ПП "КП УкрСІЧ", 2022 – Т. 14. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи; К., 2022. – 668 с.
8. Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
9. Коцур Г. Г. Вступ до університетських студій (для студентів неспеціальних факультетів). Навчально- методичний комплекс. – К., 2016. – 36 с.
10. Кузьмінський А. І. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – Черкаси: Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2004.
11. Пелікан Я. Ідея університету. Переосмислення. – К.: Дух і літера, 2009.
12. Погребняк Н. М. Вища університетська освіта за кордоном: основні моделі, кваліфікації, наукові компетенції // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – Симферополь, 2013. – Т. 26 (65), № 2. – С. 87–98. Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2005. – 496 с.
13. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.
14. Університетська освіта (вступ до фаху): навч.посібник / І. Г. Костирко, Л. Б. Гнатишин, Л. П. Петришин, М. П. Гарасим. – Львів, 2012.
15. Університетська освіта: вступ до спеціальності: Конспект лекцій для студ. екон. спец. / О. Ю. Зінькова (улад.). – Х.: ХПП, 2007. – 124 с.
16. Хоружий Г.Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти: монографія. – Тернопіль, 2012.

Тема 2. Історія освіти в українських землях в період Середньовіччя та Нового часу (4 год.).

Початки освітнього процесу на українських землях. Хрещення Русі і поширення освіти. Зародження писемності, розвиток шкільництва у Київській Русі та Галицько-Волинському князівстві. Стан освіти в період сер. XIII – I пол. XVI ст.

Зміни в суспільному, релігійному та культурному житті Європи ранньомодерної доби та її вплив на розвиток освіти в Україні. Бенедик Сервінус, Іван Тинкевич, Юрій Дрогобич (Котермак). Протестантські школи на українських землях. Єзуїтські колегіуми: зміст і особливості навчального процесу. Наслідки їх діяльності для українських земель.

Братські школи, їх роль у відстоюванні української православної ідентичності та формуванні національної свідомості. Острозька академія та її значення для подальшого розвитку освіти в Україні та в формуванні козацької та релігійної еліти українських земель. Зміст та напрями навчання.

Мелетій та Герасим Смотрицький, Дем'ян Наливайко, Іван Княгиницький, Ян Лятос. Видавнича справа. Іван Федоров.

Київський колегіум. Лаврська школа. Напрями освіти та особливості начального процесу.

Кисво-Могилянська академія: зміст і організація навчання. Особливості діяльності академії в різні періоди її існування та її роль у поширенні освіти на українських землях. Петро Могила. Інокентій Гізель.

Освіта в Україні за доби Гетьманщини. Проект заснування Батуринського університету. Чернігівський, Харківський та Переяславський колегіуми. Соціальний склад учнів, структура викладання. Григорій Савич Сковорода.

Ніжинська гімназія вищих наук та її знамениті вихованці.

Виникнення класичних університетів. Становлення Львівського університету. Його значення для західноукраїнських земель та суспільного життя. Структура та функціонування закладу на різних етапах його історії. Особливості навчального процесу. Етнічний та соціальний склад викладачів та студентів.

Причини створення російським самодержавством університетів на українських землях. Заснування, структура, основні напрями діяльності Харківського університету. Одеський та Чернівецький університети. Наукові досягнення. Їх видатні представники.

Стан початкової та середньої освіти в Україні в XIX – на початку XX ст. Українська народна педагогіка.

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

- Освітні традиції давньої Русі.
- Костянтин Острозький та Іван Мазепа, як засновники та меценати освіти в українських землях.
- Петро Конашевич-Сагайдачний, Пилип Орлик, Іван Полуботок, Григорович-Барський – видатні випускники Острозької та Києво-Могилянської академії.
- Вплив протестантських та єзуїтських навчальних закладів на розвиток освіти в Україні.
- Братські школи на українських землях: їх роль та значення у житті українського народу.
- Становлення університетів на українських землях (Львівський, Харківський, Одеський).
- Видатні вихованці та наукові досягнення Харківського, Одеського та Чернівецького університетів.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Освітній процес на Русі та тогочасній Західній Європі: спільне та відмінне?
2. Освітня система єзуїтських колегій і братських шкіл: відмінності та особливості?
3. Роль Острозької і Києво-Могилянської академії в національно-культурному житті на українських землях.
4. Коли і за яких обставин Києво-Могилянський колегіум отримав статус академії?
5. Які ви знаєте найдавніші українські вищі навчальні заклади?
6. Які два університети України є найстаршими?
7. Причини створення російським самодержавством університетів на українських землях?

Список рекомендованої літератури

1. Антонюк Г.Д. Розвиток освіти у братських школах України XVI – XVII вв. в контексті західноєвропейського Відродження // Педагогіка і психологія проф. освіти. – 2012. – № 4. – С. 198-206.
2. Білецький В.С. Наука і освіта в Україні-Русі // Донецький вісник Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 13. – Донецьк, 2006. – С. 156-169.
3. Ільченко О. Біля витоків благодійності: діяльність Галшки Острозької і Галшки Гулевичівни в розбудові освітньої галузі України / О. Ільченко // Педагогічні науки. – 2010. – Вип. 2. – С. 130-138.
4. Ісаєвич Я. Братства та їх роль у розвитку української культури XVI-XVIII ст. / Я. Ісаєвич. – К.: Наукова думка, 1966.
5. Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
6. Король А. Вища освіта України: етапи розвитку // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць (Педагогічні науки; вип. 1 (52)). – Миколаїв, 2016. – С. 93-97.
7. Коцур Г. Г. Вступ до університетських студій (для студентів неспеціальних факультетів). Навчально-методичний комплекс. – К., 2016. – 36 с.

8. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посів. / А. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005.
9. Кузьмінський А. І. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – Черкаси: Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2004.
10. Лузан П. Г. Історія педагогіки та освіти в Україні: навч. посів. / П. Г. Лузан, О. В. Васюк. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: ДАКККіМ, 2010.
11. Серяков С. Повсякденне життя єзуїтських шкіл України // Повсякдення ранньомодерної України. Історичні студії у 2-х т. Т. 1: Практики, казуси та девіації повсякдення. – К.: Інститут історії України НАН України, 2012. – С. 99-140.
12. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.
13. Сірополко С. Історія освіти в Україні / С. Сірополко. – 2-ге вид. – Львів: Афіша, 2001.
14. Університетська освіта (вступ до фаху): навч. посібник / І. Г. Костирко, Л. Б. Гнатишин, Л. П. Петришин, М. П. Гарасим. – Львів, 2012.
15. Хижняк З. І. Історія Києво-Могилянської академії / З. І. Хижняк, В. К. Маньківський. – К.: Видав. дім «КМ Академія», 2003.
16. Черевичний Г. С. Нариси історії науки і вищої освіти України ХХ століття: навч. посіб. / Г. С. Черевичний. – К.: ІВЦ Держкомстандарт України, 2003. – 279 с.
17. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Н. Яковенко. – 3-тє вид., перероб. та розшир. – К.: Критика, 2006.

Тема 3. Розвинок освіти в Україні за Новітньої доби (2 год.).

Характерні риси радянської школи і системи виховання в радянській Україні в 1920-рр. Постанова Наркомоса України «Декларація про соціальне виховання дітей», Структура освіти в ці роки.. Семирічна школа двох ступеннів. Професійна освіта. «Кодекс законів про народну освіту в УРСР» 1922 р. Відмінності від системи освітнів РСФСР. Вплив на освіту процесів «коренізації». Лікнеп в Україні. Уніфікація освіти в 30-ті роки. Заборона педології.

Освіта в українських землях, що перебували у складі Польщі, Чехословаччини, Румунії та Угорщини.

Зміни в системі освіти в воєнні роки. Система іспитів та нагород. Реформи в освіті в післявоєнній період. Розвиток освіти в УРСР в 1960-80 рр. Василь Олександрович Сухомлинський. Політика русифікації в освіті УРСР та її наслідки.

Зміст вищої освіти в незалежній Україні. Головні завдання вищої освіти. Сучасні тенденції розвитку освіти незалежної України. Основні положення Закону «Про вищу освіту».

Система освіти, її структура, принципи функціонування. Міністерство освіти і науки Укоаїни (МОН).

Структура вищої освіти в Україні. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні. Неповна вища освіта, базова вища освіта, повна вища освіта, Нормативні терміни навчання. Типи навчальних закладів в Україні: університет, академія, інститут, технікум. Структурні підрозділи ВНЗ: кафедра, факультет, інститут, філія. Ліцензування та рівні акредитації. Кредитно-модульна система оцінювання. Визнання закордонних кваліфікацій.

Особливості функціонування університетів в Україні. Головні виші України. Фундаменталізація та індивідуалізація підготовки фахівців в університеті. Гуманізація і демократизація процесу навчання. Організація навчального процесу в університеті.

Інтеграція української освіти в європейський освітній простір (Болонський процес). Видатні українські учені і педагоги.

Завдання для самостійної роботи (1 год.):

- Еволюція радянської системи освіти в Україні.
- Особливості освіти в українських землях в довоєнні роки в Польщі, Чехословаччині, Румунії та Угорщині.
- Українські навчальні заклади в Чехословаччині.

- Педагогічна діяльність і погляди П.Блонського, С.Шацького, Г.Ващенко та їх вплив на розвиток української педагогіки.
- В. О. Сухомлинський та його вклад в педагогічну науку.
- Освітні реформи в незалежній Україні.
- Вищі навчальні заклади України: історія і сучасність.
- Дистанційне навчання – проблеми та успіхи.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Характерні риси радянської школи і системи виховання.
2. Роздільні для статей середні школи УРСР – наслідки й проблеми.
3. В які періоди існування УРСР вища освіта була платною?
4. Які зміни відбулися в системі освіти в незалежній Україні?
5. Яке місце посідають університети у системі вищої освіти України?
6. Які типи ВНЗ функціонують в Україні?
7. Які вищі України мають найкращі рейтинги і відзнаки?
8. Які проблеми стоять перед системою вищої освіти України на шляху реформування та інтеграції до ЄПВО?

Список рекомендованої літератури

1. Вища освіта в Україні: порядок денний для реформ / за заг. ред. Є. Б. Ніколаєва. – К.: Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні, 2017.
2. Горащук О.В. Вища освіта України на шляху інтернаціоналізації та входження в європейський науково-освітній простір // Міжнародний науковий вісник. – Ужгород, 2015. – Спецвип. 1 (10). – С. 120-138. Дніпропетровськ, 2003.
3. Згуровський М. З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М. З. Згуровський. – К.: НТУУ «КПІ», 2006.
4. Зеркаль М. Вища освіта України в роки незалежності: етапи, періодизація, проблеми // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць (Педагогічні науки; № 3). – Миколаїв, 2016. – С. 246-251.
5. Іщенко А.Ю. Глобальні тенденції і проблеми розвитку освіти: перспективи для України // Стратегічні пріоритети: науково-аналітичний щоквартальний збірник. – К., 2014. – № 4. – С. 98-101. К., 2009. – № 5/6 (81/82). – С. 8–11.
6. Каленюк І. С. Розвиток вищої освіти та економіка знань / І. С. Каленюк, О. В. Куклін. – К.: Знання, 2012.
7. Король А. Вища освіта України: етапи розвитку // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць (Педагогічні науки; вип. 1 (52)). – Миколаїв, 2016. – С. 93-97.
8. Коротенко Н. М. Університетська освіта в радянській Україні 1933–1941 рр. / Н. М. Коротенко; автореф. дис...канд. іст. наук. – К., 2010. – 17 с.
9. Кравець В.П. Історія української школи і педагогіки / В.П.Кравець. – Тернопіль, 1994. – С. 4-25.
10. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посів. / А. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005.
11. Лузан П. Г. Історія педагогіки та освіти в Україні: навч. посів. / П. Г. Лузан, О. В. Васюк. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: ДАКККіМ, 2010.
12. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки : навчальний посібник / О.О. Любар, М.Г. Стельмахович, Д.Т. Федоренко ; За ред. О.О.Любара. – К. : Знання КОО, 2003. – 456 с.
13. Оніщенко І.Г. Сучасний світовий освітній простір: тенденції розвитку // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : філософія, культурологія, соціологія: збірник наукових праць. – Маріуполь, 2015. – Вип. 10. – С. 121-129.

14. Панченко Л.М. Вища освіта в інформаційному суспільстві: трансформація освітніх потреб // Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди: наукове видання (Філософія; вип. 44). – Харків, 2015. – С. 185-197.
15. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні : нариси (X – початок XX ст.) / За ред. М.Д.Ярмаченка. – К. : Рад. шк., 1991. – 381 с.
16. Сапожников С. В. Педагогіка вищої школи України та Болонський процес: навч. посіб. / С. Сапожников. – Дніпропетровськ: Інновація, 2010.
17. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.
18. Січкаренко Г. Г. Трансформації вищої освіти в незалежній Україні / Г. Січкаренко. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009.
19. Товканець Г.В. Університетська освіта. Навчально-методичний посібник. – К., 2011.
20. Черевичний Г. С. Нариси історії науки і вищої освіти України ХХ століття: навч. посіб. / Г. С. Черевичний. – К.: ІВЦ Держкомстандарт України, 2003. – 279 с.

Тема 4. Університет Святого Володимира (1834–1917). (1 год.)

Передумови заснування університету Св. Володимира у Києві. Кременецька гімназія (ліцей). Фактори, що зумовили відкриття Університету: політичні, соціальні, економічні.

Становлення університету (1833–1842) – статус, особливості та мета його функціонування в цей період. Відмінності від інших університетів, що діяли в Російській Імперії. Побудова корпусів Університету. Реорганізація і Статут 1842 р. та діяльність у дореформений період (1842–1863). Структура Університету Св. Володимира. Професорсько-викладацька корпорація. Навчальний процес. Особливості організації та змісту навчального процесу. Внутрішній устрій. Студентство Університету Св. Володимира. Правовий статус, матеріальне становище та побут студентів.

Прийняття університетського статуту 1863 р. та його наслідки. Зміни в структурі університету, відкриття нових кафедр. Навчальна робота та розвиток науки в університеті. Склад та становище викладачів і студентів упродовж періоду дії ліберального статуту (1863–1884).

Статут 1884 р. і зміни в організації роботи університету. Навчально-наукова діяльність. Студентські організації, участь у громадсько-політичному житті студентів і викладачів університету Св. Володимира.

Університетська освіта у Києві перших десятиліть ХХ ст. Навчальна та наукова робота Київського університету на початку ХХ ст. Підготовка наукових кадрів. Міжнародна співпраця. Наукові товариства та школи. Видатні викладачі та науковці. Жіноче питання.

Участь студентства Київського університету в громадсько-політичному русі та революційних подіях на початку ХХ ст. Їх вплив на життя університету. Соціальний, статевий та етнічний склад студентства.

Вимоги викладачів та студентів щодо вирішення «українського питання». «Тимчасові правила про управління вищими навчальними закладами» і відновлення внутрішнього самоврядування.

Робота Київського університету під час Першої світової війни. Допомога діючій армії, організація військових лазаретів. Евакуація до Саратова та діяльність в евакуації. Повернення до Києва і відновлення навчального процесу.

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

- Наукові товариства, видання та гуртки університету Св. Володимира.
- Будівництво Червоного корпусу Університету.
- Громадсько-політична активність та інтереси студентів і викладачів університету.
- Зміни в структурі й навчальному процесі Університету до першої світової війни.
- Жіноче питання в Університеті.

- Професорсько-викладацька корпорація Університету Св. Володимира.
- Студентство Університету Св. Володимира (правовий статус, матеріальне становище та побут студентів).

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Причини і передумови заснування університету Св. Володимира у Києві?
2. Особливості функціонування Університету в перші роки його існування.
3. Порівняйте статус університету, права викладачів та студентів за статутами 1833, 1842, 1863 і 1884 рр.
4. Еволюція побуту та інтересів студентства Київського університету.
5. Причини виникнення й поширення українського руху в Київському університеті.
6. Участь студентів та викладачів Університету в революційних подіях 1905–1907 рр.
7. Особливості діяльності Університету в роки Першої світової війни.
8. Функціонування Університету в умовах евакуації.

Список рекомендованої літератури

1. Alma Mater. Університет Св. Володимира напередодні та в добу Української революції 1917 – 1920. Матеріали, документи, спогади: у 3-х кн. / упоряд.: В. А. Короткий, В. І. Ульяновський. – К.: Прайм, 2000 – 2001. – Кн. 1-2.
2. Антонович В. Б. Моя сповідь: Вибрані історичні та публіцистичні твори / упоряд. О. Тодійчук, В. Ульяновський; вступ, ст. та коментарі В. Ульяновського. – К.: Либідь, 1995. – С. 78-90.
3. Верба І., Карпусь Д. Історико-етнографічний гурток при університеті Св. Володимира та його роль у формуванні історико-економічної школи М. В. Довнар- Запольського / Ігор Верба, Дмитро Карпусь //Історичний журнал. – 2004. – №8. – С. 50–54.
4. Винниченко І. Німці в історії Київського університету (XIX – половина XX ст.) / І. Винниченко, Р. Винниченко. – К.: Геопринт, 2009.
5. Грицай М. О. Будинок університету ім. Т. Г. Шевченка в Києві (Пам'ятник архітектури XIXст.). – К.: Держбудвидав УРСР, 1959.
6. З іменем Святого Володимира. Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників / упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський: у 2-х кн. – К.: Заповіт, 1994. – Кн. 1-2.
7. Історія Київського університету / відп. ред. О. З. Жмудський. – К.: Вид-во Київського університету, 1959.
8. Історія Київського університету: монографія / І. В. Верба, О. В. Вербовий, Т. Ю. Горбань та ін.; кер. авт. кол. В. Ф. Колесник /. – К.: ВПЦ Київський університет, 2014. – 895 с.
9. Історія Київського університету: У 2-х т. / за ред. Л. В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника, А. І. Чуткого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – Т. 1-2.
10. Казьмирчук Г. Д. Університет Св. Володимира і Тарас Шевченко: [монографія] / Григорій Дмитрович Казьмирчук, Марія Григорівна Казьмирчук – К.: ПП КП УкрСІЧ, 2014. – 228 с.
11. Казьмирчук Григорій Вибрані твори / Григорій Казьмирчук. К.: ПП "КП УкрСІЧ", 2022 – Т. 14. Вступ до університетських студій:нариси та інформативні документи; К., 2022. – 668 с.
12. Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
13. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: Імена славетних сучасників. – К., 2004.
14. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: незабутні постаті. – К., 2005.
15. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: Шляхами успіху / Авт.-упоряд.: Олена Матвійчук, Неоніла Струк. – К.: ТОВ Світ успіху, 2006. – Т. II. – 247 с.
16. Київський університет імені Тараса Шевченка: сторінки історії і сьогодення. – К., 1994.

17. Кругляк Марина. Життя й побут студентства підросійської України другої половини XIX–початку XX ст.: монографія / Марина Кругляк. – Житомир: Вид-во Волинь, 2015. – 464 с
18. Нариси з історії Університету святого Володимира. – К., 2009.
19. Патриляк І. К., Боровик М. А., Ляпіна О. В. Нариси з історії Київського університету: Навчальний посібник для студентів історичного факультету. – К., 2009.
20. Посохов С. І. Образи університетів Російської імперії другої половини XIX – початку XX ст. в публіцистиці та історіографії / С. І. Посохов. – Харків, 2006.
21. Професори Київського університету: біографічний довідник / упоряд. С. Ю. Алтухова, К. В. Бойко, І. В. Ващенко та ін. – К.: ВПЦ Київ. ун-т, 2014. – 591 с.
22. Професори Київського університету: короткий біографічний довідник / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін.; наук. ред. Ю. В. Латиш. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019.
23. Ректори Київського університету. 1834–2006 / В. В. Скопенко, В. А. Короткий, Т. В. Табенська, І. І. Тищенко, Л. В. Шевченко. – К.: Либідь, 2006.ресурс]. – Режим доступу: <http://eu.univ.kiev.ua/>
24. Самчук Т. Харчування студентів Університету Св. Володимира (1834–1863 рр.) / Тарас Самчук // Часопис української історії/ – Вип. 40. – 2019. – С. 19–28.
25. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.
26. Шемета Ю. Їжа та напої: з повсякдення інституту казеннокоштных студентів Імператорського університету св. Володимира (1834–1858 рр.) / Юля Шемета // Наук. вісн. Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка. – Кременець, 2015. – Вип. 5. – С. 61–69.
27. Шемета Ю. Кухоні і столове повсякдення Інституту казеннокоштных студентів Імператорського університету Св. Володимира (1834–1858 рр.) // Наук. зап. Тернопільського національного пед. ун-ту імені В. Гнатюка. Серія: історія, 2015. – Вип. 1. – Ч. 3. – С. 105–111.

Тема 5. Університет в епоху українського державотворення (1917-1921). (1 год.)

Київський університет у роки української революції. Викладачі та студенти в революційній боротьбі та обороні прав українського народу. Труднощі здійснення навчально-наукового процесу. Протистояння студентства та викладацької корпорації. Погоджувальна комісія. Закон про автономію навчальних закладів та постанова про створення в Університеті св. Володимира чотирьох українознавчих кафедр. Університет за Центральної Ради. Опір професорської Ради українізації Університету. Вплив позиції Ради професорів на рішення про створення паралельних російським українських вищих навчальних закладів. Створення Українського народного університету (УНУ). Участь викладачів та студентів Університету в діяльності УНУ.

Віче Українського студентства Університету св. Володимира в січні 1918 р. Формування студентського куреню. Участь студентів у бою під Крутами. Ставлення студентства Університету до більшовиків. Університет за гетьманування Павла Скоропадського. Викладач Університету - міністр освіти в період гетьманату. Освітня політика в ці роки. Український державний університет. Плани Директорії, щодо відновлення єдності Університету св. Володимира.

Політика більшовиків в освітній галузі й наслідки для Університету. Відміна занять з богослов'я, скасування державних іспитів, екзаменаційних комісій, зміни в системі оцінювання, позбавлення Університету імені свого святого покровителя. Реорганізації та репресії більшовиків в Університеті.

Політика білогвардійців щодо Університету в 1919 р. Симпатії значної кількості викладачів та студентів до добровольчої армії.

Повернення більшовиків до Києва. Проведенні ними перетворення в Університеті. Еміграція частини викладачів.

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

- Позиція викладачів та студентів щодо питань українізації.
- Відношення викладацької корпорації та студентства до політики щодо Університету з боку українських урядів, більшовиків та білогвардійців.
- Участь викладачів і студентів університету в боротьбі за незалежність України в добу української революції.
- Відомі постаті Університету св. Володимира в революційних подіях 1917–1921 рр.
- Реорганізації та особливості навчального процесу в Університеті св. Володимира в 1917–1921 рр.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Які українознавчі кафедри передбачалося створити в Університеті згідно постанови Тимчасового уряду від 19 вересня 1917 р.?
2. Охарактеризуйте позицію професури, молодших викладачів та студентів щодо революції.
3. Які представники студентства від Університету брали участь у бою під Крутами?
4. Хто був міністром освіти з представників Університету в період Гетьманату?
5. Яких трансформацій зазнав університет в роки української революції?
6. Проаналізуйте й порівняйте політику більшовиків та білогвардійців щодо Університету.
7. Яка українська влада (Центральна Рада, Гетьмана Скоропадського чи Директорія) на вашу думку мала найбільшу підтримку серед викладачів та студентів Університету?

Список рекомендованої літератури

1. Alma Mater. Університет Св. Володимира напередодні та в добу Української революції 1917 – 1920. Матеріали, документи, спогади: у 3-х кн. / упоряд.: В. А. Короткий, В. І. Ульяновський. – К.: Прайм, 2000 – 2001. – Кн. 1-2.
2. З іменем Святого Володимира. Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників / упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський: у 2-х кн. – К.: Заповіт, 1994. – Кн. 1-2.
3. Історія Київського університету / відп. ред. О. З. Жмудський. – К.: Вид-во Київського університету, 1959.
4. Історія Київського університету: монографія / І. В. Верба, О. В. Вербовий, Т. Ю. Горбань та ін.; кер. авт. кол. В. Ф. Колесник /. – К.: ВПЦ Київський університет, 2014. – 895 с.
5. Історія Київського університету: У 2-х т. / за ред. Л. В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника, А. І. Чуткого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – Т. 1-2.
6. Казьмирчук Г. Д. Університет Св. Володимира і Тарас Шевченко: [монографія] / Григорій Дмитрович Казьмирчук, Марія Григорівна Казьмирчук – К.: ПП КП УкрСІЧ, 2014. – 228 с.
7. Казьмирчук Григорій Вибрані твори / Григорій Казьмирчук. К.: ПП "КП УкрСІЧ", 2022 – Т. 14. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи; К., 2022. – 668 с.
8. Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
9. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: Імена славетних сучасників. – К., 2004.
10. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: незабутні постаті. – К., 2005.
11. Київський університет імені Тараса Шевченка: сторінки історії і сьогодення. – К., 1994.
12. Кругляк Марина. Життя й побут студентства підросійської України другої половини ХІХ–початку ХХ ст.: монографія / Марина Кругляк. – Житомир: Вид-во Волинь, 2015. – 464 с.
13. Утворення і діяльність державних українських університетів (1917-1921 рр.): монографія/ О.М.Завальнюк. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. – 644 с.

14. Нариси з історії Університету святого Володимира. – К., 2009.
15. Статут Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Вид-во Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка, 1939. – 32 с.
16. Патриляк І. К., Боровик М. А., Ляпіна О. В. Нариси з історії Київського університету: Навчальний посібник для студентів історичного факультету. – К., 2009.
17. Професори Київського університету: біографічний довідник / упоряд. С. Ю. Алтухова, К. В. Бойко, І. В. Ващенко та ін. – К.: ВПЦ Київ. ун-т, 2014. – 591 с.
18. Професори Київського університету: короткий біографічний довідник / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін.; наук. ред. Ю. В. Латиш. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019.
19. Ректори Київського університету. 1834–2006 / В. В. Скопенко, В. А. Короткий, Т. В. Табенська, І. І. Тіщенко, Л. В. Шевченко. – К.: Либідь, 2006. ресурс]. – Режим доступу: <http://eu.univ.kiev.ua/>
20. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.

Тема 6. Університет в міжвоєнний період та роки Другої світової війни (2 год.).

Перші перетворення радянської влади на ниві освіти. Характерні риси радянської школи і системи виховання. Реорганізація університету в ході освітніх реформ 1920-х – початку 1930-х рр. Освітня реформа радянської влади і реорганізація Київського університету. Організація, структура та діяльність Київського Інституту народної освіти. Зміни в структурі та організації роботи упродовж 20-х – поч. 30-х рр. ХХ ст. Навчальний процес і наукова робота в КІНО. Вплив політики «українізації» на діяльність навчального закладу. Становище викладачів і студентів КІНО.

Студентське життя. Відновлення класичного університету в Києві у 1933 р. та його діяльність у довоєнний період. Контроль з боку партійних та державних структур. Сталінські репресії в Київському університеті.

Затвердження статуту Київського державного університету. Присвоєння університету імені Т. Шевченка.

Структура та організація роботи в університеті. Система управління та навчальний процес. Наукова діяльність. Видавнича діяльність.

Київський університет у роки Другої світової війни. Участь працівників і студентів Київського університету у воєнних діях на фронті та в русі Опору. Київський університет в умовах окупації. Робота Київського університету в евакуації. Об'єднаний Український державний університет (ОУДУ).

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

- Наслідки ліквідації університетської системи освіти для України.
- Діяльність науково-дослідних кафедр при КІНО.
- Переслідування та репресії проти викладачів та студентів Київського університету.
- 1934 рік сторічна дата заснування Київського університету – її значення та наслідки для Університету в той період.
- Боротьба студентів та викладачів Київського університету з ворогом в роки Другої світової війни. Видатні постаті.
- Діяльність Київського університету в окупації.
- Функціонування структур Київського університету в складі Об'єднаного Українського державного університету (ОУДУ) в період евакуації.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Чому радянська влада відмовилась від університетської системи освіти?
2. Чому в радянській Росії університети хоч і втратили своє значення, але не були ліквідовані, на відміну від України?

3. Які нові методи навчання застосовували в Інституті народної освіти?
4. Чому Київський університет отримав ім'я Т. Шевченка?
5. Який вплив на університет мали політичні репресії?
6. Які були здобутки та розширення дослідницької бази Київського університету в 30-х рр. ХХ ст.?
7. Особливості діяльності Київського університету в період окупації та евакуації?

Список рекомендованої літератури

1. Історія Київського університету / Авт.-упоряд.: Олена Матвійчук, Неоніла Струк. – К., 1994.
2. Історія Київського університету / відп. ред. О. З. Жмудський. – К.: Вид-во Київського університету, 1959.
3. Історія Київського університету / кер. авт. кол. Ф. Колесник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014.
4. Історія Київського університету. 1834–1959 / За ред. О. З. Жмудського. – К., 1959.
5. Історія Київського університету: у 2-х т. / за ред. Л. В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника, А. І. Чуткого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – Т. 1-2.
6. Казьмирчук Г. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи / Г. Казьмирчук, М. Казьмирчук. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
7. Казьмирчук Г. Д. Студентські історичні студії в Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка / Г. Д. Казьмирчук, М. Г. Казьмирчук // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Історія. – Чернівці: Чернівецький університет, 2016. – № 1. – С. 50–56.
8. Казьмирчук М. Г. Відновлення класичного університету в Києві та його діяльність у довоєнний період (1933–1941 рр.) / Марія Казьмирчук. – К.: Логос, 2011. – 108 с.
9. Казьмирчук М. Г. Проблеми навчання та поза університетське життя студентів довоєнного Київського університету (1933–1941 рр.) / Марія Казьмирчук // Соціальна історія: наук. зб.; за ред. проф. Г. Д. Казьмирчука – Вип. VIII. – К., 2012. – С. 45–55.
10. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: Імена славетних сучасників. – К., 2004.
11. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: незабутні постаті. – К., 2005.
12. Коротенко Н. М. Університетська освіта в радянській Україні 1933–1941 рр. / Н. М. Коротенко; автореф. дис... канд. іст. наук. – К., 2010. – 17 с.
13. Кузьмінський А. І. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – Черкаси: Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2004.
14. Ляпіна О. Студентські екскурсії в Київському інституті народної освіти / Олена Ляпіна // Історико-культурний туризм: український та світовий досвід; Зб. матеріалів Міжнародної наук. конференції. – К.: Іст. ф-т та ін, 2019. – С. 115–120.
15. Парфіненко А. Ю. У пошуках причин "ліквідації" університетів України (аналіз радянської журнальної публіцистики 1920-х – початку 1930-х років). - Харків: «С.А.М.», 2008.
16. Патриляк І. К. Нариси з історії Київського університету: навч. посів, для студ. іст. факультету / І. К. Патриляк, М. А. Боровик, О. В. Ляпіна. – К.: КНУТШ, 2009.
17. Професори Київського університету: біограф. довід. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014.
18. Професори Київського університету: короткий біограф. довід. / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін.; наук. ред. Ю. В. Латиш. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019.
19. Ректори Київського університету. 1834–2006 / В. В. Скопенко, В. А. Короткий, Т. В. Табенська, та ін. – К.: Либідь, 2006.

20. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.
21. Історія Київського університету. 1834–1959 / За ред. О. З. Жмудського. – К., 1959.

Тема 7. Київський державний університет (1944–1991) (1 год.)

Діяльність Університету у повоєнні роки. Відбудова і відродження Київського університету. Вплив хрущовської «відлиги» на життя університету. Виникнення у 1952 р. радіофізичного факультету. В 1953 р. утворення факультету журналістики. В 1956 р. засновано науково-дослідний сектор. Видання Університету – «Наукові записки Київського університету», «Вісник Київського університету». Відкриття нових кафедр. Участь студентів Київського університету в будагонах, трудова діяльність на Ціліні та БАМі,

Розвиток університету в добу «застою» та перебудови. Зміни в організаційній структурі. Особливості освітнього процесу. Навчальна та науково-дослідна діяльність університету. Нові кафедри. Музеї Університету. Наукові напрями та школи. Експедиційна робота. Науково-методична діяльність. Розвиток гуманітарних наук. Здобутки природничих наук.

Студентське життя – навчання, побут, спорт та дозвілля. Секції та гуртки. Культурно-творча діяльність в Університеті.

Міжнародні зв'язки Київського університету. Договори з іноземними вишами. Ректори Київського університету в цей період та їх внесок в розвиток Університету. Нагороди Київського університету в ці роки. Навчання іноземних студентів в Київському університеті.

Негативні процеси ідеологізації, бюрократизації та русифікації. Участь студентів та співробітників у суспільно-політичному житті, опозиційна активність в 60 – 80 рр. ХХ ст.

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

- Міжнародне співробітництво Київського університету в повоєнний період (до 1991 р.).
- Суспільно-політична активність студентсько-викладацького складу університету в 1960-х – на поч. 1990-х рр.
- Науково-дослідна робота університету у другій пол. 1940-х – на поч. 1990-х рр.
- Наукові школи Київського університету у другій пол. 1940-х – на поч. 1990-х рр.
- Видатні науковці Київського Університету в повоєнні роки.
- Наукове та освітнє значення Київського університету для республіки.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Коли Університет було нагороджено орденом Леніна та орденом Жовтневої революції?
2. Які відзнаки отримав Київський університет від закордонних країн в ці роки?
3. Як називався Університет в ці роки?
4. Вплив явищ русифікації та ідеологізації на науково-освітню діяльність Університету..
5. Видання Університету в цей період?
6. Коли Київський університет став членом Міжнародної асоціації університетів?
7. Наукові здобутки Університету в 1940-х – на початку 1990-х рр.

Список рекомендованої літератури

1. Заболотна І. М. Побут студентів та викладачів Київського Державного університету в повоєнні роки / Інна Заболотна // Соціальна історія: наук. зб.; за ред. проф. Г. Д. Казьмирчука – Вип. ІХ. – К., 2013. – С. 33–44.
2. Історія Київського університету / Авт.-упоряд.: Олена Матвійчук, Неоніла Струк. – К., 1994.
3. Історія Київського університету / кер. авт. кол. Ф. Колесник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014.

4. Історія Київського університету. 1834–1959 / За ред. О. З. Жмудського. – К., 1959.
5. Історія Київського університету: у 2-х т. / за ред. Л. В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника, А. І. Чуткого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – Т. 1-2.
6. Казьмирчук Г. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи / Г. Казьмирчук, М. Казьмирчук. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
7. Казьмирчук Г. Д. Студентські історичні студії в Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка / Г. Д. Казьмирчук, М. Г. Казьмирчук // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Історія. – Чернівці: Чернівецький університет, 2016. – № 1. – С. 50–56.
8. Казьмирчук М. Г. Відновлення класичного університету в Києві та його діяльність у довоєнний період (1933–1941 рр.) / Марія Казьмирчук. – К.: Логос, 2011. – 108 с.
9. Казьмирчук М. Г. Проблеми навчання та поза університетське життя студентів довоєнного Київського університету (1933–1941 рр.) / Марія Казьмирчук // Соціальна історія: наук. зб.; за ред. проф. Г. Д. Казьмирчука – Вип. VIII. – К., 2012. – С. 45–55.
10. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: Імена славетних сучасників. – К., 2004.
11. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: незабутні постаті. – К., 2005.
12. Кузьмінський А. І. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – Черкаси: Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2004.
13. Набока С. В. Навчальний процес у Київському університеті / Історія Київського університету: У 2-х т. / за ред. Л. В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника, А. І. Чуткого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – Т. 1–2. С. 1103–1192.
14. Патриляк І. К. Нариси з історії Київського університету: навч. посів, для студ. іст. факультету / І. К. Патриляк, М. А. Боровик, О. В. Ляпіна. – К.: КНУТШ, 2009.
15. Професори Київського університету: біогр. довід. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014.
16. Професори Київського університету: короткий біогр. довід. / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін.; наук. ред. Ю. В. Латиш. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019.
17. Ректори Київського університету. 1834-2006 / В. В. Скопенко, В. А. Короткий, Т. В. Табенська, та ін. – К.: Либідь, 2006.
18. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.

Тема 8. Розвиток Київського університету в добу незалежної України (2 год.).

Розвиток Київського університету в умовах державної незалежності України. Відродження автономії Київського університету. Основні положення університетського Статуту. Органи управління та самоврядування. Структура університету. Поява нових структурних підрозділів. Трудовий колектив. Навчальний і виховний процеси в Київському університеті. Надання Університету статусу й звання національний.

Зміст та забезпечення навчально-виховного процесу: трансформації 1990-х – початку 2020-х рр. Основні напрями реформування університету. Декомунізація, українізація та «європеїзація» вузу. Переведення навчального процесу на українську мову. Впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Впровадження механізмів Болонського процесу Освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки фахівців. Розвиток комунікативних здатностей студентів. Впровадження сучасних інформаційних технологій в навчальний процес. Труднощі, успіхи, наслідки.

Науково-дослідна робота в Київському університеті. Провідні наукові школи. Кадровий потенціал університету. Підготовка висококваліфікованих наукових кадрів. Участь студентів і співробітників університету у всеукраїнських та міжнародних наукових заходах. КНУ в міжнародних рейтингах.

Матеріально-технічна база.. Наукові здобутки вчених Київського університету.

Міжнародні зв'язки Університету в роки незалежності України: досягнення і виклики. Культурно-мистецьке і спортивне життя університету.

Завдання для самостійної роботи (2год.):

- Наукові здобутки Університету та міжнародні рейтинги.
- Допоміжні заклади Київського університету.
- Культурно-мистецьке і спортивне життя університету.
- Суспільна та громадська активність студентів й викладачів після здобуття Україною незалежності.
- Стажування викладачів та студентів за кордоном й міжнародні зв'язки Університету.
- Впровадження нових інтерактивних засобів та цифрових технологій в Університеті.
- Університетська премія імені Тараса Шевченка.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Коли Університету було надано статусу національний?
2. Коли було затверджено герб Університету?
3. Коли Київському університету було надано статусу самоврядного (автономного) дослідницького вищого навчального закладу?
4. Які наукові школи є в Університеті?
5. Які сфери є пріоритетними у діяльності КНУ імені Тараса Шевченка?
6. Міжнародна співпраця університету в роки незалежності – результати і наслідки?
7. Охарактеризуйте зміни у відносинах «викладач – студент», які відбуваються у Київському університеті?

Список рекомендованої літератури

1. Академічні свободи, університетська автономія та освіта для сталого розвитку. Мовою документів. – Миколаїв, 2009.
2. Академічні свободи, університетська автономія та освіта для сталого розвитку. Мовою документів. – Миколаїв: ЧДУ ім. П. Могили, 2009.
3. Антонюк Т. Д. Міжнародні зв'язки київських університетів у 1991–2012 рр.: Монографія / Тетяна Антонюк. – Вінниця: ТОВ Нілан-ЛТД, 2015. – 586 с.
4. Вергун В. А., Копійка В. В., Рижков М. М. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: Вадекс, 2017.
5. Історія Київського університету / Авт.-упоряд.: Олена Матвійчук, Неоніла Струк. – К., 1994.
6. Історія Київського університету / кер. авт. кол. Ф. Колесник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014.
7. Історія Київського університету: у 2-х т. / за ред. Л. В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника, А. І. Чуткого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – Т. 1-2.
8. Казьмирчук Г. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи / Г. Казьмирчук, М. Казьмирчук. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
9. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: шляхами успіху / ред. кол.: В. Скопенко, О. Третяк, Л. Губерський та ін. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2006.
10. Київський університет імені Тараса Шевченка: сторінки історії і сьогодення. – К., 1994.
11. Кузьмінський А. І. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – Черкаси: Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2004.
12. Патриляк І. К. Нариси з історії Київського університету: навч. посів, для студ. іст. факультету / І. К. Патриляк, М. А. Боровик, О. В. Ляпіна. – К.: КНУТШ, 2009.
13. Професори Київського університету: біогр. довід. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014.
14. Професори Київського університету: короткий біогр. довід. / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін.; наук. ред. Ю. В. Латиш. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019.
15. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.

Змістовий модуль 2.

Університетська освіта світових цивілізаційних центрів

Тема 9. Освіта давніх Індії, Китаю, Єгипту, Шумеру (1 год.).

Особливості існування та передачі знань в людських соціумах в доісторичну добу. Форма та мета освіти. Практично-виробничий та усний методи передачі знань. Види знань, які існували в доцивілізаційну епоху. Перевірки знань. Обряд ініціації. Фактори повільного розповсюдження знань в цей період.

Виникнення цивілізацій Стародавнього Сходу та їх характерні риси. Передумови появи писемності, формування освітнього процесу. Характерні особливості приманні освітнім системам давнього Сходу. Причини й специфіка розвитку освіти на стародавньому Сході. Елітарність, релігійність та певна закритість освіти. Специфіка педагогіки. Покарання та зубріння в навчальному процесі. Навчальні заклади на Стародавньому Сході. Зміст, характер і особливості навчального процесу. Суспільне призначення освіти та її роль в житті людини в країнах Стародавнього Сходу. Відмінності в освітньому процесі в Шумері, Індії, Єгипті та Китаї.

Завдання для самостійної роботи (1 год.)

- Варно-кастова система і її вплив на специфіку освіти в Індії.
- Школи Тайсую та система іспитів Кезцюй в Китаї.
- Переваги цивільної освіти порівняно з військової в стародавньому Єгипті.
- Світські школи та вища освіта в Шумері.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Практично-виробничі чи морально-етичні знання були важливіші для виживання людей в доцивілізаційну добу?
2. Які чинники найбільше визначали в доісторичну епоху консервативність суспільства в прийнятті нових знань?
3. Чому у Китаї освіта носила переважно гуманітарний характер та формально була позастанова?
4. Які із знань, що з'явилися в Індії використовуються й понині.
5. Які педагогічні методи, були характерні для освітніх систем давніх цивілізацій Сходу?
6. Які риси були притаманні освіті у країнах Стародавнього Сходу?

Список рекомендованої літератури

1. Історія педагогіки / За ред. М.С.Гриценка. К.: Вища школа, 1973. 448 с.
2. Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
3. Київ: Либідь, 2002. — 592 с.
4. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. - Київ: Либідь, 2002. — 592 с.
5. Кузьмінський А. І. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – Черкаси: Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2004.
6. Лузан П.Г. Історія педагогіки та освіти: навчальний посібник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К., 2010.
7. Набока С. В. Особливості розвитку освіти на Стародавньому Сході // Multidisciplinárni mezinárodní vědecký magazín “Věda a perspektivy” je registrován v České republice. SÉRIE “Historické vědy”. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. № 9(40) Praha, 2024. S. 152-164.
8. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.

Тема 10. Освіта Давньої Греції і Риму. Візантія. (1 год.)

Характерні особливості приманні освітнім системам освіти Стародавніх Греції та Риму. Причини доступність освіти для повноправних громадян грецьких полісів та республіканського Риму.

Освітні заклади у Стародавній Греції. Відкритість, публічність, престижність. Передумови розвитку галузей риторики та права. Причини формування освітньо-культурного канону гармонійного розвитку особистості. Особливості давньогрецького світогляду і їх вплив на формування освіти. Афіньський та спартанський типи освіти. Педагогічні принципи агоністики. Розвиток вищої освіти школа риторики Ісократ, Платонівська Академія, Лікей Арістотеля. Бібліотеки давньої Греції. Александрійський Музейон.

Характерні риси давньоримської освітньо-виховної моделі. Причини розвитку ораторського мистецтва. Тривіальна початкова школа, граматична та риторська. Характер і зміст навчання у Стародавньому Римі. Жіноча та чоловіча освіта. Заснування і діяльність Атенею. Формування вченим Варроном дев'яти канонічних освітніх дисциплін.

Освіта у Візантійській імперії. Державні навчальні заклади. Пандідактеріон. Патріарша академія.

Завдання для самостійної роботи (1 год.)

- Порівняльний аналіз афінської і спартанської систем освіти і виховання.
- Особливості чоловічої та жіночої освіти в стародавніх Греції та Римі
- Відмінності грецької та римської освітньої моделі.
- Вплив освітнього канону античного вченого Варрона на формування в Середні віки європейської концепції «семи вільних мистецтв» (трівіум та квадріум).
- Явище меценатства в античних Греції та Римі, та його вплив на розвиток освіти.
- Діяльність Лева Математика.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Які школи існували в античному Римі?
2. Причини відмінностей афінської та спартанської систем виховання?
3. Що визначало доступність освіти для громадян античного світу?
4. Які були фактори формування культурно-освітнього канону всебічно освіченої людини?
5. Які педагогічні методи навчання домінували в греко-римській системі освіти?
6. На чому фіксували інформацію та яка література була в античних Греції та Римі?
7. Характер навчання в Пандідактеріоні?

Список рекомендованої літератури

1. Історія педагогіки / За ред. М.С.Гриценка. К.: Вища школа, 1973. 448 с.
2. Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
3. Кузьмінський А. І. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – Черкаси: Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2004.
4. Лузан П.Г. Історія педагогіки та освіти: навчальний посібник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К., 2010.
5. Набока С.В. Особливості розвитку освіти в стародавньому світі // Україна. Європа. Світ. Історія та сучасність: Матеріали Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 4-5 грудня 2020 р. – Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2020. – С. 47-52.
6. Набока С. В. Особливості розвитку освіти в давній період, середні віки та в новий час // Гілея: науковий вісник. – К.: «Видавництво «Гілея», 2020. – Вип. 159 (№ 11-12). Ч. 1. Історичні науки. – С. 114–117.
7. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.

Тема 11. Розвиток освіти в Середні віки та Новий час. Виникнення та особливості діяльності університетів в Європі (2 год.).

Освітні традиції середньовічної Європи. Роль та значення християнської церкви в збереженні знань та її монополії в системі освіти в Середні віки. Християнська Європа в середньовічну добу: теоцентричний світогляд і його вплив на сферу освіти.

Освіта в ісламському світі. Духовні училища медресе. Вищі навчальні заклади: аз-Зайтуна, аль-Каруїн, аль-Азхар. Характер навчання та викладання. Розвиток знань в царині алгебри, медицини, географії, історії, астрономії, мусульманського права. Аль Хорезмі. Аль Біруні. Ібн Хальдун. Аль Фарсі. Лев Африканський.

Особливості освітнього процесу в Західній Європі за часів раннього Середньовіччя. Монастирські та соборні школи. Міські школи. Схоластика й богослів'я – їх роль в освіті. Фома Аквінський, Робер Гросетес, Роджер Бекон.

Особливості західноєвропейської класичної освіти. Становлення та діяльність університетів. Передумови виникнення університетів. Устрій, зміст і організація навчання в університетській корпорації. Цеховий статус університетів. Студентські земляцтва. Лекції та дебати. Вчені звання та ступені. Особливості освітнього процесу. Болонська та паризька моделі університетської освіти. Права та привілеї університетів. Відношення до університетів церкви, королівської влади, суспільства. Значення університетів у житті Європи. Їх вплив на зародження та розвиток науки.

Ренесанс: зміна світоглядної парадигми і переорієнтація на антропоцентричну модель. Бурхливий розвиток освіти в Новий час. Вплив на розвиток освіти великих географічних відкриттів, винайдення друкарства, Реформації, абсолютизму, капіталізму. Тенденції розвитку освіти в добу Просвітництва. Володарі дум філософи цієї епохи. Просвітництво як універсальна ідея вирішення соціальних протиріч, гуманізації суспільства та матеріального благополуччя. Зміни у статусі університетів. Формування основних моделей університету на рубежі XVIII-XIX ст. Основні риси та особливості британської, французької та німецької моделей.

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

- Розквіт і занепад освіти в мусульманському світі: причини і наслідки.
- Роль християнської церкви та університетів в становленні науки.
- Розвиток освіти в конфуціанському світі.
- Порівняльний аналіз болонської і паризької моделей університету.
- Конкуренція, як вагомий фактор впливу на розвиток освіти в Європі.
- Еволюція університетів в добу Просвітництва: від класичної освіти до необхідності відповідати розвитку науки та викликам індустриального виробництва.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Які привілеї мали середньовічні університети?
2. Роль освітніх знань ісламського світу для європейського освітнього розвитку?
3. Основна мова освіти в Європі в період Середньовіччя?
4. Які дисципліни складала «трівіум» і «квадріум»?
5. Які ступені і звання присвоювали на філософському факультеті в середньовічних університетах Європи?
6. Причини занепаду освіти в конфуціанському та ісламському світі в Новий час?
7. Які факультети були в середньовічних університетах Європи?
8. З яких верств населення були студенти середньовічних університетів?
9. Чому модель гумбольдтівського університету виявилась прогресивнішою, ніж середньовічна?

Список рекомендованої літератури

1. Історія університетської освіти: виникнення, становлення, розвиток. Збірник наукових праць молодих дослідників. Вип. 2. – Житомир, 2013.
2. Історія педагогіки / За ред. М.С.Гриценка. К.: Вища школа, 1973. 448 с.
3. Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
4. Кузьмінський А. І. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – Черкаси: Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2004.
5. Університетська освіта (вступ до фаху): навч.посібник / І. Г. Костирко, Л. Б. Гнатишин, Л. П. Петришин, М. П. Гарасим. – Львів, 2012.
6. Лузан П.Г. Історія педагогіки та освіти: навчальний посібник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К., 2010.
7. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.
8. Набока С. В. Особливості розвитку освіти в Середні віки та Новий Час // Розвиток суспільних наук: європейські практики та національні перспективи: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 25–26 грудня 2020 року). – Львів: ГО «Львівська фундація суспільних наук», 2020. – С. 52-57.
9. Набока С. В. Особливості розвитку освіти в давній період, середні віки та в новий час // Гілея: науковий вісник. – К.: «Видавництво «Гілея», 2020. – Вип. 159 (№ 11-12). Ч. 1. Історичні науки. – С. 114–117.
10. Товканець Г.В. Університетська освіта. Навчально-методичний посібник. – К., 2011.
11. Пелікан Я. *Ідея університету. Переосмислення* / Я. Пелікан. – К.: Дух і літера, 2009.
12. *The European and American University since 1800* / Sh. Rothblatt, B. Wittrock (eds). – Cambridge: Cambridge University Press, 1993.

Тема 12. Становлення та еволюція масової системи освіти в другій половині XIX – XXI ст. (2 год.).

Причини запровадження системи масової освіти. Промисловий переворот, як один з вирішальних чинників кардинальних змін в системі освіти. Утворення національних держав і масових армій, як важливий фактор впливу на перетворення освітньої системи. Суспільна віра в універсальність і безальтернативність науки, прогресу і просвітництва – вагомий культурно-ідеологічний стимул розвитку в освітній галузі.

Основні риси освітньої системи в індустріальну епоху кінець XIX – XX ст. Класно-урочна система. Обов'язковість навчання, масовість, стандартизація, ідеологічність, відсутність індивідуального підходу та ініціативи в навчанні. Грунтовність й системність в подачі знань – основні ознаки освіти XX ст. Виховання, дисципліна й покарання – як невід'ємні складові системи освіти XIX – XX ст. Мета й призначення «індустріального типу освіти». Переваги та недоліки цієї освітньої системи.

Зміни в системі освіти наприкінці XX – напочатку XXI ст. Причини та тенденції трансформації освітніх систем. Характерні риси сучасної освіти - різноманітність навчальних закладів і підручників, дисциплін та форм навчання, зростання дистанційного та самостійного навчання, використання інтерактивних засобів отримання інформації, мінімізація в освітньому процесі ідеологічного впливу, а також виховання та елементів дисципліни й покарань. Мета й призначення постіндустріальної системи освіти. Розвиток ініціативності й творчого мислення, навички пошуку інформації, самостійність та критичний підхід – як основні вектори розвитку сучасної освіти. Універсалізація та зближення освітніх систем різних країн.

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

- Відмінності систем масової освіти в Європі, Північній Америці, СРСР у XX ст.
- Особливості системи масової освіти в тоталітарних та демократичних країнах в XX ст.
- Еволюція системи масової освіти в XIX – XX ст.
- Поступове запровадження безкоштовності початкової та середньої освіти – причини та наслідки.

- Глобалізація, зростання технологій та закінчення холодної війни – як фактори універсалізації освітніх систем.
- Тенденції розвитку освіти у ХХ ст.
- Перехід людей на нові форми навчання та засвоєння інформації.
- Зменшення в житті та освіті традиційних способів навчання та отримання інформації (читання) – наслідки та перспективи.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Визначте причини, що сприяли запровадженню системи масової початкової (а згодом і середньої) освіти?
2. Які ознаки в системі освіти, були характерні в промислову еру?
3. Призначення індустріальної освіти в ХХ ст.?
4. Які головні недоліки мала система масової освіти ХХ ст.?
5. Позитивні риси системи масової освіти в ХХ ст.?
6. Основні тенденції характерні для сучасної освіти ХХІ ст.?
7. Які риси вже закріпилися в сучасній системі освіти ХХІ ст.?
8. Які навички колишньої системи освіти у ХХІ ст. відходять у минуле?

Список рекомендованої літератури

1. Вергун В. А., Копійка В. В., Рижков М. М. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: Вадекс, 2017.
2. Іщенко А.Ю. Глобальні тенденції і проблеми розвитку освіти: перспективи для України // Стратегічні пріоритети: науково-аналітичний щоквартальний збірник. – К., 2014. – № 4. – С. 98-101. К., 2009. – № 5/6 (81/82). – С. 8–11.
3. Історія педагогіки / За ред. М.С.Гриценка. К.: Вища школа, 1973. 448 с.
4. Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
5. Кузьмінський А. І. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – Черкаси: Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2004.
6. Оніщенко І.Г. Сучасний світовий освітній простір: тенденції розвитку // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : філософія, культурологія, соціологія: збірник наукових праць. – Маріуполь, 2015. – Вип. 10. – С. 121-129.
7. Смирнов В.А. Інтернаціоналізаційні процеси в розвитку європейської вищої освіти на початку ХХІ століття // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал. – Суми, 2015. – № 3 (47). – С. 433-441.
8. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.
9. Набока С. В. Особливості розвитку освіти в новітній час // Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис. Число 22. Видавничий дім «Гельветика» 2020. – С. 62-66.
10. Набока С. В. Розвиток освіти наприкінці ХХ – напочатку ХХІ століття // Суспільні науки: історія, сучасність, майбутнє: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 30 квітня – 1 травня 2021 року). – Київ: ГО «Київська наукова суспільнознавча організація», 2021. – С. 25-29.
11. Набока С. В. Розвиток освіти в новітній час // Суспільні науки та сучасність: актуальні питання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Запоріжжя, 16-17 квітня 2021 року. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2021. – С. 62-67.
12. Модернізація освіти України в контексті євроінтеграційних процесів: історико-педагогічний аспект [Текст] / О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук, О. А. Черемис та ін.; за заг. ред.: Н. Г. Сидорчук. – Житомир: ДДУ, 2008. – 297 с.
13. Панченко Л.М. Вища освіта в інформаційному суспільстві: трансформація освітніх потреб // Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди: наукове видання (Філософія; вип. 44). – Харків, 2015. – С. 185-197.

Тема 13. Глобальні тенденції розвитку університетів в сучасному світі. Провідні європейські та американські університети. Основні світові моделі вищої освіти (1 год.).

Еволюція університетів. Традиція та сучасність. Система університетської освіти в Європі. Провідні європейські університети. Особливості їх діяльності. Поєднання класичних традицій та сучасного модерну. Особливості університетів Східної і Південної Європи. Велика хартія університетів (1988 р.). Лісабонська конвенція (1997 р.). Сорбонська декларація (1998 р.). Значення та наслідки.

Університети США та Великобританії. Історія, особливості навчального процесу, структура вузів, система оцінювання та викладання, наукові ступені. Приватні й державні ВНЗ. Форми оплати. Особливості вступу. Стипендії та гранти. Освітні програми вищів. Навчання студентів-іноземців.

Вища освіта Японії, Китаю та південної Кореї. Особливості функціонування та навчання.

Процеси глобалізації та розвиток сучасних технологій і університети. Комерціалізація університетської освіти. Інтернаціоналізація та уніфікація університетів. Соціальний та етнічний склад студентства. Явище «масового університету». Нові форми навчання. Політизація та ідеологізація освітнього процесу. Проблеми та виклики, що постають перед університетами. Перспективи розвитку університетської освіти.

Зміст, призначення, характерні риси та тенденції сучасної освіти. Основні моделі вищої освіти – унітарна та бінарна. Провідні освітні системи: континентально-європейська, англо-американська та східно-азійська. Їх основні характеристики та відмінності.

. Завдання для самостійної роботи (2 год.):

- Провідні Університети США
- Класичні університети Європи.
- Університети Східної Європи.
- Університети в Японії, Китаї та південній Кореї.
- Вища освіта в Сінгапурі.
- Болонський університет: історія й діяльність
- Університети Австралії та Нової Зеландії.
- Характерні особливості освіти в країнах Латинської Америки, Близького Сходу та Африки
- Університети Південної Америки.
- Вища освіта в Російській Федерації та Білорусі.
- Освіта в країнах Центральної Азії.
- Особливості освіти в Малазії та Індії.
- Вищі навчальні заклади в країнах мусульманського світу.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Які етапи трансформації пройшли університети США упродовж XIX – XX ст.?
2. Які правила вступу до британських ВНЗ?
3. Які наукові ступені існують у ВНЗ США?
4. Висвітліть організаційну структуру американського університету.
5. Що таке «короткі» та «довгі» програми навчання у французьких ВНЗ?
6. Охарактеризуйте бінарну та унітарну тенденції вищої освіти в світі.
7. В яких країнах домінують бінарна чи унітарна тенденції в вищій освіті?
8. Особливості притаманні сучасній східноазійській системі освіти.
9. Спільні та відмінності риси англо-американської та континентально-європейської сучасних освітніх систем.
10. Що стало запорукою успіху університетів США?
11. Які умови навчання іноземних студентів у польських та німецьких вузах?
12. Проаналізуйте зміст поняття «університетська автономія». Порівняйте його еволюцію від Середньовіччя до сучасної «автономії закладу вищої освіти».

Список рекомендованої літератури

1. Андрущенко В. Університетська освіта ХХІ століття: спроба прогностичного аналізу // Пам'ять століть. Планета: історичний науковий та літературний журнал. – К., 2009. – № 5/6 (81/82). – С. 8-11.
2. Аніловська Г.Я. Університетська освіта: навчальний посібник / Г. Я. Аніловська, Н. С. Марушко, Л. М. Томаневич. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Львів, 2010.
3. Вергун В. А. Вступ до університетських студій: навч. посів. / В. А. Вергун, В. В. Копійка, М. М. Рижков. – К.: Ва- декс, 2017.
4. Ідея університету: сучасний дискурс: монографія / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, С. В. Курбатов та ін.; за ред. Л. В. Губерського, А. С. Філіпенка. – К., 2014.
5. Казьмирчук Г. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи / Г. Казьмирчук, М. Казьмирчук. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
6. Панченко Л.М. Вища освіта в інформаційному суспільстві: трансформація освітніх потреб // Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди: наукове видання (Філософія; вип. 44). – Харків, 2015. – С. 185-197.
7. Пелікан Я. Ідея університету. Переосмислення / Я. Пелікан. – К.: Дух і літера, 2009.
8. Пелікан Я. Ідея університету. Переосмислення. – К.: Дух і літера, 2009.
9. Погребняк Н. М. Вища університетська освіта за кордоном: основні моделі, кваліфікації, наукові компетенції // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – Симферополь, 2013. – Т. 26 (65), № 2. – С. 87–98. Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2005. – 496 с.
10. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.
11. Смирнов В.А. Інтернаціоналізаційні процеси в розвитку європейської вищої освіти на початку ХХІ століття // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал. – Суми, 2015. – № 3 (47). – С. 433-441.
12. Терентьева Н.О. Вища (університетська) освіта: становлення і розвиток. – Черкаси, 2005.
13. Товканець Г.В. Університетська освіта. Навчально-методичний посібник. – К., 2011.
14. Університетська освіта (вступ до фаху): навч. посібник / І. Г. Костирко, Л. Б. Гнатишин, Л. П. Петришин, М. П. Гарасим. – Львів, 2012.
15. Університетська освіта: вступ до спеціальності: Конспект лекцій для студ. екон. спец. / О. Ю. Зінькова (улад.). – Х.: ХП, 2007. – 124 с.
16. Byram M., Dervin F. (eds.), 2008. Students, staff and academic mobility in higher education. Newcastle-upon-Tyne: Cambridge Scholars.
17. Fishman T. (ed.), 2012. The Fundamental Values of Academic Integrity. 2nd edition. Clemson: International Center for Academy Integrity, Clemson University. <http://www.cdu.edu.ua/?show=4;kid=3><http://www.univer.lutsk.ua/menu.jsp?id=9>;
18. Rothblatt Sh., Wittrock B. (eds), 1993. The European and American University since 1800. Cambridge: Cambridge University Press.
19. The European and American University since 1800 / Sh. Rothblatt, B. Wittrock (eds). – Cambridge: Cambridge University Press, 1993.
20. Washburn, J., 2005. University, Inc.: The Corporate Corruption of Higher Education. New York: Basic Books.

Тема 14. Європейські засади української освіти. Інтеграція КНУ імені Тараса Шевченка в європейський освітній простір: міжнародні зв'язки і співробітництво. (2 год.).

Національні програми реформування вищої освіти. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ ст.»). Національна доктрина розвитку освіти (2002 р.). Національна стратегія розвитку освіти 2012-2021. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (2019). Перехід до освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавр, магістр. Запровадження єдиної кредитно-трансферної системи (ЄКТС).

Сутність Болонської системи та її впровадження в КНУ імені Тараса Шевченка. Інтеграція української освіти в європейський освітній простір (Болонський процес). Основні

документи. Головні етапи Болонського процесу. Велика хартія Університетів. Лісабонська конвенція (1997р.). Сорбонська декларація (1998 р.). Конвенція про визнання кваліфікацій. Україна в Болонському процесі. Приєднання України до Болонського процесу (2003 р.). Прийняття України до Болонської співдружності (2005 р.). Впровадження механізмів Болонського процесу.

Інструментами співвіднесення національної освіти з інноваційними параметрами європейського та світового освітнього простору. Участь у проектах міжнародних організацій ПРООН, ЄС, Ради Європи. Міжнародне співробітництво Київського університету. Участь в освітніх проектах. Міжнародне стажування викладачів. Зв'язки з іноземними вищими навчальними закладами.

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

- Програми реформування вищої освіти в Україні.
- Етапи інтеграції України до європейської освітньої системи
- Проблеми Болонської системи освіти.
- Зміст інтеграції у європейській освітній простір.
- Міжнародне співробітництво українських вишів в освітній галузі з іноземними вузами.
- Участь українських університетів у міжнародних освітніх проектах
- Головні засади та етапи Болонського процесу.
- Співробітництво Київського університету імені Тараса Шевченка з закордонними вищими навчальними закладами.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Коли було започатковано Болонський процес?
2. Основні етапи та документи Болонського процесу?
3. Які країни входять до Болонської співдружності?
4. Коли були прийняті Лісабонська конвенція та Сорбонська декларація?
5. Коли була підписана «Велика хартія університетів»?
6. Головні положення Сорбонської декларації.
7. Коли Україна подала заявку на приєднання до Болонського процесу?
8. В якому році Україна приєдналася до Болонського процесу?
9. На яких етапах Болонського процесу були прийнято рішення про впровадження єдиного докторського ступеню («доктор філософії»)?
10. Коли було прийнято та санкціоновано рішення про запровадження двоступеневої системи вищої освіти в Європі?
11. Які форми міжнародного співробітництва в освітній сфері практикує Київський університет імені Тараса Шевченка?
12. В яких міжнародних проектах беруть участь освітні підрозділи Київського університету імені Тараса Шевченка?
13. Які показники є визначальними при визначенні міжнародного рейтингу університету?

Список рекомендованої літератури

1. Андрущенко В. Університетська освіта ХХІ століття: спроба прогностичного аналізу // Пам'ять століть. Планета: історичний науковий та літературний журнал. – К., 2009. – № 5/6 (81/82). – С. 8-11.
2. Антонюк Т. Д. Міжнародні зв'язки київських університетів у 1991–2012 рр.: Монографія / Тетяна Антонюк. – Вінниця: ТОВ Нілан-ЛТД, 2015. – 586 с.
3. Болонський процес: документи / укл. З. І. Тимошенко, А. М. Грехов, Ю. А. Гапон, Ю. І. Палеха. — К., 2004.
4. Вергун В. А., Копійка В. В., Рижков М. М. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: Вадекс, 2017.

5. Горашук О.В. Вища освіта України на шляху інтернаціоналізації та входження в європейський науково-освітній простір // Міжнародний науковий вісник. – Ужгород, 2015. – Спецвип. 1 (10). – С. 120-138. Дніпропетровськ, 2003.
6. Згуровський М. З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України. – К.: НТУУ «КПІ», 2006.
7. Зеркаль М. Вища освіта України в роки незалежності: етапи, періодизація, проблеми // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць (Педагогічні науки; № 3). – Миколаїв, 2016. – С. 246-251.
8. Університетська освіта в Україні та Болонський процес: навч. посіб. і термінол. словник.../ А. Ф. Головчука. Університетська освіта. Навчальний посібник. – Львів, 2021.
9. Іщенко А.Ю. Глобальні тенденції і проблеми розвитку освіти: перспективи для України // Стратегічні пріоритети: науково-аналітичний щоквартальний збірник. – К., 2014. – № 4. – С. 98-101. К., 2009. – № 5/6 (81/82). – С. 8–11.
10. Історія університетської освіти: виникнення, становлення, розвиток. Збірник наукових праць молодих дослідників. Вип. 2. – Житомир, 2013.
11. Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
12. Кузьмінський А. І. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – Черкаси: Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2004.
13. Ключ А.І. Вища освіта України в умовах євроінтеграції // Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць. – К., 2016. – Вип. 115 (№ 12). – С. 439-442.
14. Король А. Вища освіта України: етапи розвитку // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць (Педагогічні науки; вип. 1 (52)). – Миколаїв, 2016. – С. 93-97.
15. Оніщенко І.Г. Сучасний світовий освітній простір: тенденції розвитку // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : філософія, культурологія, соціологія: збірник наукових праць. – Маріуполь, 2015. – Вип. 10. – С. 121-129.
16. Сапожников С. В. Педагогіка вищої школи України та Болонський процес: навч. посіб. / С. Сапожников. – Дніпропетровськ: Інновація, 2010.
17. Смирнов В.А. Інтернаціоналізаційні процеси в розвитку європейської вищої освіти на початку ХХІ століття // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал. – Суми, 2015. – № 3 (47). – С. 433-441.
18. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.
19. Модернізація освіти України в контексті євроінтеграційних процесів: історико-педагогічний аспект [Текст] / О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук, О. А. Черемис та ін.; за заг. ред.: Н. Г. Сидорчук. – Житомир: ДДУ, 2008. – 297 с.
20. Панченко Л.М. Вища освіта в інформаційному суспільстві: трансформація освітніх потреб // Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди: наукове видання (Філософія; вип. 44). – Харків, 2015. – С. 185-197.
21. Терентьева Н.О. Розвиток університетської освіти в Україні: тенденції другої академічної революції. – Чернігів, 2017.
22. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Л. Болонський процес: цикли, ступені, кредити / Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Є. І. СОКОЛ, Б. В. КЛИМЕНКО. – Харків: НТУ «ХПІ», 2004.
23. The European and American University since 1800 / Sh. Rothblatt, B. Wittrock (eds). – Cambridge: Cambridge University Press, 1993.

Тема 15. Етичний кодекс університетської спільноти Права та обов'язки студентів. Органи студентського самоврядування. Студенти і викладачі Університету на захисті Батьківщини (2 год.).

Поняття академічної доброчесності. «Фундаментальні цінності академічної доброчесності». Статут КНУ імені Тараса Шевченка, положення про організацію освітнього процесу, положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу, положення про забезпечення дотримання академічної доброчесності та інші нормативні акти, які

визначають діяльність університету на сучасному етапі.

Неприпустимість плагиату. «Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагиату у КНУТШ». Ухвала ВР КНУТШ «Про репутаційну політику КНУТШ». Ухвала ВР КНУТШ: «Вимоги етичної компетентності та запобігання неетичної поведінки представників університетської спільноти». «Положення про забезпечення дотримання академічної доброчесності у КНУТШ».

«Етичний кодекс університетської спільноти». Комісія з етики. «Порядок вирішення конфліктних ситуацій».

Норми етичної поведінки учасників освітнього процесу і важливість їх дотримання. Вимоги до оформлення студентських наукових праць. Наукова етика.

Участь Університету в міжнародному проєкті, спрямованому на впровадження принципів академічної доброчесності в практику вищої освіти України – «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ).

Правовий статус студента в Україні. Права та обов'язки студентів за українським законодавством та Статутом Київського університету. Ділова етика студента. Студентський колектив – важливий чинник соціального становлення особистості. Студентське самоврядування в Київському університеті. Представницькі, виконавчі та контрольно-ревізійні органи студентського самоврядування. Їх склад, фінансування, повноваження та правова база. Вибори в студентські органи самоврядування. Студентський Парламент. Ради в гуртожитках.

Участь студентів у науковій та дослідницькій роботі. Рада молодих вчених. Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених (НТСАДМВ) в Університеті. Їх мета, способи формування, структура, представництво та сфера діяльності. Видавнича справа.

Соціально-педагогічні умови адаптації молоді до навчання в університеті. Соціалізація як процес становлення особистості. Студент в житті університету. Студентський колектив – важливий чинник соціального становлення особистості.

Місце й роль педагогічного спілкування в системі соціалізації студентів. Організація самостійної навчальної роботи студентів. Форми суспільної та культурної активності студентства.

Видатні випускники Університету. Участь студентів та викладачів Університету в російсько-українській війні. Форми допомоги армії та суспільству. Меморіалізація жертв війни. Увічнення пам'яті про героїв, що віддали своє життя захищаючи Батьківщину.

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

- Видатні випускники Університету.
- Участь студентів Університету в громадській діяльності.
- Робота студентів в НТСАДМВ.
- Нагороди, відзнаки та назви Університету протягом його історії.
- Напрями діяльності органів студентського самоврядування в Університеті.
- Наукова та видавнича діяльність студентів Університету.
- Студенти Університету на захисті Батьківщини.

Контрольні питання та завдання з теми:

1. Як Ви розумієте поняття «академічна доброчесність»?
2. Які існують фундаментальні принципи академічної доброчесності?
3. Охарактеризуйте зміни у відносинах «викладач – студент», які відбуваються у Київському університеті?
4. Права та обов'язки студента Університету.
5. Як формуються органи студентського самоврядування в Університеті?
6. Сфера діяльності та представництво Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених в Університеті?
7. Як Ви розумієте поняття «студентоцентроване навчання»?

Список рекомендованої літератури

1. Етичний кодекс університетської спільноти, ухвалений на конференції трудового колективу Київського національного університету імені Тараса Шевченка Протокол №2 від 27.12.2017 р. URL: <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/ethical-code/Ethical-code-of-the-university-community.pdf>
2. Статут Київського національного університету імені Тараса Шевченка (нова редакція). Ідентифікаційний код 02070944. Затверджено Міністерством освіти і науки України 22 лютого 2017 року № 280.
3. Академічні свободи, університетська автономія та освіта для сталого розвитку. Мовою документів / редкол.: Л. П. Клименко та ін. – Миколаїв: ЧДУ ім. П. Могили, 2009. – 285с.
4. Вергун В. А., Копійка В. В., Рижков М. М. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: Вадекс, 2017.
5. Ідея університету: сучасний дискурс: монографія / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, С. В. Курбатов та ін.; за ред. Л. В. Губерського, А. С. Філіпенка. – К., 2014.
6. Історія Київського університету: монографія / І. В. Верба, О. В. Вербовий, Т. Ю. Горбань та ін.; кер. авт. кол. В. Ф. Колесник /. – К.: ВПЦ Київський університет, 2014. – 895 с.
7. Історія Київського університету: у 2-х т. / за ред. Л. В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника, А. І. Чуткого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – Т. 1-2.
8. Казьмирчук Г. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи / Г. Казьмирчук, М. Казьмирчук. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
9. Казьмирчук Г. Д. Університет Св. Володимира і Тарас Шевченко: [монографія] / Григорій Дмитрович Казьмирчук, Марія Григорівна Казьмирчук – К.: ПП КП УкрСіч, 2014. – 228 с.
10. Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
11. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: Імена славетних сучасників. – К., 2004.
12. Кузьмінський А. І. Вступ до університетських студій: навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – Черкаси: Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2004.
13. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.
14. Січкаренко Г. Г. Трансформації вищої освіти в незалежній Україні / Г. Січкаренко. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009.
15. Fishman T. (ed.). The Fundamental Values of Academic Integrity. 2nd edition. Clemson: International Center for Academy Integrity, Clemson UniversityЮ. А. Гапон та ін. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2003.

Рекомендована література для підготовки до занять

Основна:

1. Alma Mater. Університет Св. Володимира напередодні та в добу Української революції

- 1917–1920. Матеріали, документи, спогади. В 2-х кн. – К., 2000.
2. Академічні свободи, університетська автономія та освіта для сталого розвитку. Мовою документів. – Миколаїв: ЧДУ ім. П. Могили, 2009.
 3. Антонюк Т. Д. Міжнародні зв'язки київських університетів у 1991–2012 рр.: Монографія / Тетяна Антонюк. – Вінниця: ТОВ Нілан-ЛТД, 2015. – 586 с.
 4. Болонський процес: документи / укл. З. І. Тимошенко, А. М. Грехов, Ю. А. Гапон, Ю. І. Палеха. — К., 2004.
 5. Вергун В. А., Копійка В. В., Рижков М. М. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: Вадекс, 2017.
 6. Етичний кодекс університетської спільноти, ухвалений на конференції трудового колективу Київського національного університету імені Тараса Шевченка Протокол №2 від 27.12.2017 р. URL: <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/ethical-code/Ethical-code-of-the-university-community.pdf>
 7. З іменем Святого Володимира. Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників / упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський: у 2-х кн. – К.: Заповіт, 1994. – Кн. 1-2.
 8. Ідея університету: сучасний дискурс: монографія / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, С. В. Курбатов та ін.; за ред. Л. В. Губерського, А. С. Філіпенка. – К., 2014.
 9. Історія Київського університету: монографія / І. В. Верба, О. В. Вербовий, Т. Ю. Горбань та ін.; кер. авт. кол. В. Ф. Колесник /. – К.: ВПЦ Київський університет, 2014. – 895 с.
 10. Історія Київського університету: У 2-х т. / за ред. Л. В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника, А. І. Чуткого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – Т. 1-2.
 11. Казьмирчук Г. Д. Університет Св. Володимира і Тарас Шевченко: [монографія] / Григорій Дмитрович Казьмирчук, Марія Григорівна Казьмирчук – К.: ПП КП УкрСІЧ, 2014. – 228 с.
 12. Казьмирчук Григорій Вибрані твори / Григорій Казьмирчук. К.: ПП "КП УкрСІЧ", 2022 – Т. 14. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи; К., 2022. – 668 с.
 13. Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Вступ до університетських студій: нариси та інформативні документи. – К.: ПП «КП УкрСіч», 2018.
 14. Кругляк Марина. Життя й побут студентства підросійської України другої половини ХІХ–початку ХХ ст.: монографія / Марина Кругляк. – Житомир: Вид-во Волинь, 2015. – 464 с
 15. Кузьмінський А. І. Вступ до університетських студій: навч. посіб. для студ. ун-тів. – Черкаси, 2004.
 16. Нариси з історії Університету святого Володимира. – К., 2009.
 17. Патриляк І. К., Боровик М. А., Ляпіна О. В. Нариси з історії Київського університету: Навчальний посібник для студентів історичного факультету. – К., 2009.
 18. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.
 19. Статут Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Вид-во Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка, 1939. – 32 с.
 20. Статут Київського національного університету імені Тараса Шевченка (нова редакція). Ідентифікаційний код 02070944. Затверджено Міністерством освіти і науки України 22 лютого 2017 року № 280.
 21. Терентьєва Н.О. Розвиток університетської освіти в Україні: тенденції другої академічної революції . – Чернівці, 2017.
 22. Товканець Г.В. Університетська освіта. Навчально-методичний посібник. – К., 2011.
 23. Професори Київського університету: біографічний довідник / упоряд. С. Ю. Алтухова, К. В. Бойко, І. В. Вашенко та ін. – К.: ВПЦ Київ. ун-т, 2014. – 591 с.
 24. Хоружий Г.Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти: монографія. – Тернопіль, 2012.

Додаткова:

1. Андрущенко В. Університетська освіта ХХІ століття: спроба прогностичного аналізу // Пам'ять століть. Планета: історичний науковий та літературний журнал. – К., 2009. – № 5/6 (81/82). – С. 8-11.
2. Аніловська Г.Я. Університетська освіта: навчальний посібник / Г. Я. Аніловська, Н. С. Марушко, Л. М. Томаневич. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Львів, 2010.
3. Антонюк Г.Д. Розвиток освіти у братських школах України ХVІ – ХVІІ вв. в контексті західноєвропейського Відродження // Педагогіка і психологія проф. освіти. – 2012. – № 4. – С. 198-206.
4. Базилевич В. Д. Класична економічна університетська освіта як фактор конкурентоспроможності // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – С. 11–14.
5. Білецький В.С. Наука і освіта в Україні-Русі // Донецький вісник Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 13. – Донецьк, 2006. – С. 156-169.
6. Верба І., Карпусь Д. Історико-етнографічний гурток при університеті Св. Володимира та його роль у формуванні історико-економічної школи М. В. Довнар-Запольського / Ігор Верба, Дмитро Карпусь // Історичний журнал. – 2004. – №8. – С. 50–54.
7. Войцехівська І. Н. Професор Володимир Замлинський (до 85-річчя від дня народження): монографія / І. Н. Войцехівська, С. В. Севрюк. – Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В. М., 2015. – 254 с.
8. Вступ до університетських студій. Навчально-методичний комплекс (для студентів природничих факультетів) / О.В. Даниленко (керівник), Т.Ю. Горбань, Л.В. Іваницька, Л.П.Могильний. – К., 2017. – 32 с.
9. Горащук О.В. Вища освіта України на шляху інтернаціоналізації та входження в європейський науково-освітній простір // Міжнародний науковий вісник. – Ужгород, 2015. – Спецвип. 1 (10). – С. 120-138. Дніпропетровськ, 2003.
10. Довганич О. Д. Ужгородський державний університет: нарис українською та російською мовами / О. Д. Довганич, В. І. Лендель, С. О. Міщенко. – Ужгород, 1984.
11. Донецький національний університет. – Донецьк, 2022.
12. Житомирський державний університет. Історичний нарис [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zu.edu.ua/if4.html>
13. Заболотна І. М. Побут студентів та викладачів Київського Державного університету в повоєнні роки / Інна Заболотна // Соціальна історія: наук. зб.; за ред. проф. Г. Д. Казьмирчука – Вип. ІХ. – К., 2013. – С. 33–44.
14. Утворення і діяльність державних українських університетів (1917-1921 рр.): монографія/ О.М.Завальнюк. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. – 644 с.
15. Запорізький національний університет. Історія університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.znu.edu.ua/ukr/university/history>
16. Згуровський М. З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України. – К.: НТУУ «КПІ», 2006.
17. Зеленська Л. Д. Учена рада Харк. нац університету: історія, теорія, досвід: монографія / Л. Д. Зеленська; пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Х.: ЗНАДУ, 2011. – 480 с.
18. Зеркаль М. Вища освіта України в роки незалежності: етапи, періодизація, проблеми // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць (Педагогічні науки; № 3). – Миколаїв, 2016. – С. 246-251.
19. Ідея університету: антологія. – Львів, 2002.
20. Інститут журналістики – 60. – К., 2007. Інститут міжнародних відносин Київського
21. Ісаєвич Я. Братства та їх роль у розвитку української культури ХVІ–ХVІІІ ст. – К., 1966.
22. Історія Дніпропетровського університету. – Дніпропетровськ, 1993.

23. Історія Київського університету / Авт.-упоряд.: Олена Матвійчук, Неоніла Струк. – К., 1994.
24. Історія Київського університету. 1834–1959 / За ред. О. З. Жмудського. – К., 1959.
25. Історія університетської освіти: виникнення, становлення, розвиток. Збірник наукових праць молодих дослідників. Вип. 2. – Житомир, 2013.
26. Іщенко А.Ю. Глобальні тенденції і проблеми розвитку освіти: перспективи для України // Стратегічні пріоритети: науково-аналітичний щоквартальний збірник. – К., 2014. – № 4. – С. 98-101. К., 2009. – № 5/6 (81/82). – С. 8–11.
27. Казьмирчук Г. Д. Студентські історичні студії в Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка / Г. Д. Казьмирчук, М. Г. Казьмирчук // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Історія. – Чернівці: Чернівецький університет, 2016. – № 1. – С. 50–56.
28. Казьмирчук М. Г. Відновлення класичного університету в Києві та його діяльність у довоєнний період (1933–1941 рр.) / Марія Казьмирчук. – К. : Логос, 2011. – 108 с.
29. Казьмирчук М. Г. Проблеми навчання та поза університетське життя студентів довоєнного Київського університету (1933–1941 рр.) / Марія Казьмирчук // Соціальна історія: наук. зб.; за ред. проф. Г. Д. Казьмирчука – Вип. VIII. – К., 2012. – С. 45–55.
30. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: Імена славетних сучасників. – К., 2004.
31. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: незабутні постаті. – К., 2005.
32. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: Шляхами успіху / Авт.-упоряд.: Олена Матвійчук, Неоніла Струк. – К.: ТОВ Світ успіху, 2006. – Т. II. – 247 с.
33. Київський університет імені Тараса Шевченка: сторінки історії і сьогодення. – К., 1994.
34. Клюй А.І. Вища освіта України в умовах євроінтеграції // Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць. – К., 2016. – Вип. 115 (№ 12). – С. 439-442.
35. Конверський А. Є. Філософська думка у Київському університеті: історія і сучасність / А. Є. Конверський, І. В. Бичко, І. В. Огородник. – К., 2005.
36. Король А. Вища освіта України: етапи розвитку // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць (Педагогічні науки; вип. 1 (52)). – Миколаїв, 2016. – С. 93-97.
37. Коротенко Н. М. Університетська освіта в радянській Україні 1933–1941 рр. / Н. М. Коротенко; автореф. дис...канд. іст. наук. – К., 2010. – 17 с.
38. Коцур Г. Г. Вступ до університетських студій (для студентів неспеціальних факультетів). Навчально- методичний комплекс. – К., 2016. – 36 с.
39. Кремень В.Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін // Український педагогічний журнал. – 2015. – № 1. – С. 8-15.
40. Кругляк М.Е. Життя та побут студентства підросійської України другої половини ХІХ – початку ХХ ст.: монографія. – Житомир, 2015.
41. Курляк І.Є. Загальний огляд історичного розвитку зарубіжної освіти (від стародавніх часів до ХХ століття): навч.-метод. посібник. – Львів, 2000.
42. Лузан П.Г. Історія педагогіки та освіти: навчальний посібник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К., 2010.
43. Львівський національний університет імені Івана Франка: довідник 2004. – Львів: Вид-во Львів. ун-т, 2004. – 336 с. [Історичний факультет, с.87–103].
44. Львівський університет: монографія – Львів: Вища школа, 1986.
45. Ляпіна О. Студентські екскурсії в Київському інституті народної освіти / Олена Ляпіна // Історико-культурний туризм: український та світовий досвід; Зб. матеріалів Міжнародної наук. конференції. – К.,: Іст. ф-т та ін, 2019. – С. 115–120.
46. Миколаївський національний університет. Наша історія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mdu.mk.ua/cats/view/3>

47. Модернізація освіти України в контексті євроінтеграційних процесів: історико-педагогічний аспект [Текст] / О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук, О. А. Черемис та ін.; за заг. ред.: Н. Г. Сидорчук. – Житомир: ДДУ, 2008. – 297 с.
48. Методична розробка «Вступ до університетських студій» / Т.Ю.Горбань. – Київ, 2024. – 24 с.
49. Набока С. В. Навчальний процес у Київському університеті / Історія Київського університету: У 2-х т. / за ред. Л. В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника, А. І. Чуткого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – Т. 1–2. С. 1103–1192.
50. Національний освітньо-науковий глосарій. — К.: ТОВ «КОНВІ ПРИНТ», 2018.— 524 с.
51. Набока С. В. Особливості розвитку освіти в давній період, середні віки та в новий час // Гілея: науковий вісник. – К.: «Видавництво «Гілея», 2020. – Вип. 159 (№ 11-12). Ч. 1. Історичні науки. – С. 114–117.
52. Набока С. В. Особливості розвитку освіти в новітній час // Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис. Число 22. Видавничий дім «Гельветика» 2020. – С. 62-66.
53. Набока С. В. Розвиток освіти наприкінці ХХ – напочатку ХХІ століття // Суспільні науки: історія, сучасність, майбутнє: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 30 квітня – 1 травня 2021 року). – Київ: ГО «Київська наукова суспільнознавча організація», 2021. – С. 25-29.
54. Набока С. В. Розвиток освіти в новітній час // Суспільні науки та сучасність: актуальні питання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Запоріжжя, 16-17 квітня 2021 року. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2021. – С. 62-67.
55. Набока С. В. Особливості розвитку освіти в Середні віки та Новий Час // Розвиток суспільних наук: європейські практики та національні перспективи: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 25–26 грудня 2020 року). – Львів: ГО «Львівська фундація суспільних наук», 2020. – С. 52-57.
56. Набока С. В. Особливості розвитку освіти в стародавньому світі // Україна. Європа. Світ. Історія та сучасність: Матеріали Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 4-5 грудня 2020 р. – Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2020. – С. 47-52.
57. Набока С. В. Особливості розвитку освіти на Стародавньому Сході // Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín “Věda a perspektivy” je registrován v České republice. SÉRIE “Historické vědy”. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. № 9(40) Praha, 2024. S. 152-164.
58. Онщенко І.Г. Сучасний світовий освітній простір: тенденції розвитку // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : філософія, культурологія, соціологія: збірник наукових праць. – Маріуполь, 2015. – Вип. 10. – С. 121-129.
59. Панченко Л.М. Вища освіта в інформаційному суспільстві: трансформація освітніх потреб // Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди: наукове видання (Філософія; вип. 44). – Харків, 2015. – С. 185-197.
60. Пелікан Я. Ідея університету. Переосмислення. – К.: Дух і літера, 2009.
61. Погребняк Н. М. Вища університетська освіта за кордоном: основні моделі, кваліфікації, наукові компетенції // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – Симферополь, 2013. – Т. 26 (65), № 2. – С. 87–98. Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2005. – 496 с.
62. Посохов С. І. Образи університетів Російської імперії другої половини ХІХ – початку ХХ ст. в публіцистиці та історіографії / С. І. Посохов. – Харків, 2006.
63. Професори Київського університету: короткий біографічний довідник / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін.; наук. ред. Ю. В. Латиш. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019.
64. Ректори Київського університету. 1834–2006 / В. В. Скопенко, В. А. Короткий, Т. В. Табенська, І. І. Тіщенко, Л. В. Шевченко. – К.: Либідь, 2006.ресурс]. – Режим доступу: <http://eu.univ.kiev.ua/>

65. Ситницький М. В. Стратегічне управління розвитком дослідницьких університетів. – К.: Ліра-К, 2018.
66. Смирнов В.А. Інтернаціоналізаційні процеси в розвитку європейської вищої освіти на початку ХХІ століття // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал. – Суми, 2015. – № 3 (47). – С. 433-441.
67. Т. Д. Іщенко, О. О. Кімова та ін. – К.: Аграрна освіта, 2007. – 83 с. (ВА695144).
68. Самчук Т. Раціон та вартість харчування казеннокоштных студентів Університету Св. Володимира на початковому етапі функціонування навчального закладу / Тарас Самчук // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Зб. наук. праць Рівненського державного гуманітарного ун-ту. – Вип. 24. – Рівне, 2013. – С. 17 – 23.
69. Самчук Т. Харчування студентів Університету Св. Володимира (1834–1863 рр.) / Тарас Самчук // Часопис української історії/ – Вип. 40. – 2019. – С. 19–28.
70. Терентьева Н.О. Вища (університетська) освіта: становлення і розвиток. – Черкаси, 2005.
71. Університетська освіта (вступ до фаху): навч. посібник / І. Г. Костирко, Л. Б. Гнатишин, Л. П. Петришин, М. П. Гарасим. – Львів, 2012.
72. Університетська освіта в Україні та Болонський процес: навч. посіб. і термінол. словник.../ А. Ф. Головчука. Університетська освіта. Навчальний посібник. – Львів, 2021.
73. Університетська освіта: вступ до спеціальності: Конспект лекцій для студ. екон. спец. / О. Ю. Зінькова (улад.). – Х.: ХПІ, 2007. – 124 с.
74. Черевичний Г. С. Нариси історії науки і вищої освіти України ХХ століття: навч. посіб. / Г. С. Черевичний. – К.: ІВЦ Держкомстандарт України, 2003. – 279 с.
75. Шемета Ю. Їжа та напої: з повсякдення інституту казеннокоштных студентів Імператорського університету св. Володимира (1834–1858 рр.) / Юля Шемета // Наук. вісн. Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка. – Кременець, 2015. – Вип. 5. – С. 61–69.
76. Шемета Ю. Кухоні і столове повсякдення Інституту казеннокоштных студентів Імператорського університету Св. Володимира (1834–1858 рр.) // Наук. зап. Тернопільського національного пед. ун-ту імені В. Гнатюка. Серія: історія, 2015. – Вип. 1. – Ч. 3. – С. 105 –111.
77. Byram M., Dervin F. (eds.), 2008. Students, staff and academic mobility in higher education. Newcastle-upon-Tyne: Cambridge Scholars.
78. Fishman T. (ed.), 2012. The Fundamental Values of Academic Integrity. 2nd edition. Clemson: International Center for Academy Integrity, Clemson University. <http://www.cdu.edu.ua/?show=4;kid=3><http://www.univer.lutsk.ua/menu.jsp?id=9>;
79. Rothblatt Sh., Wittrock B. (eds), 1993. The European and American University since 1800. Cambridge: Cambridge University Press.
80. Washburn, J., 2005. University, Inc.: The Corporate Corruption of Higher Education. New York: Basic Books.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Запитання для модульного контролю 1.

1. Завдання та предмет курсу «Вступ до університетських студій».
2. Головні принципи університетської освіти.
3. Структура та напрями діяльності університету
4. Освітні традиції давньої Русі.
5. Вплив протестантських та єзуїтських навчальних закладів на розвиток освіти в Україні.
6. Братські школи на українських землях: їх роль та значення у житті українського народу.
7. Роль Острозької і Києво-Могилянської академії в національно-культурному житті на українських землях.
8. Причини створення російським самодержавством університетів на українських землях.
9. Еволюція радянської системи освіти в Україні.
10. Особливості освіти в українських землях в довоєнні роки в Польщі, Чехословаччині, Румунії та Угорщині.
11. Освітні реформи в незалежній Україні.
12. Вищі навчальні заклади України: історія і сучасність.
13. Наукові товариства, видання та гуртки університету Св. Володимира.
14. Зміни в структурі й навчальному процесі Університету до першої світової війни.
15. Відношення викладацької корпорації та студентства до політики щодо Університету з боку українських урядів, більшовиків та білогвардійців.
16. Участь викладачів і студентів університету в боротьбі за незалежність України в добу української революції.
17. Реорганізації та особливості навчального процесу в Університеті св. Володимира в 1917–1921 рр.
18. Переслідування та репресії проти викладачів та студентів Київського університету.
19. Боротьба студентів та викладачів Київського університету з ворогом в роки Другої світової війни.
20. Діяльність Київського університету в умовах окупації.
21. Функціонування структур Київського університету в складі Об'єднаного Українського державного університету (ОУДУ) в період евакуації.
22. Характерні риси радянської школи і системи виховання?
23. Передумови заснування університету Св. Володимира у Києві.
24. Особливості функціонування Університету в перші роки його існування.
25. Виникнення й поширення українського руху в Київському університеті.
26. Участь студентів та викладачів Університету в революційних подіях 1905–1907 рр.
27. Особливості діяльності Університету в роки Першої світової війни.
28. Трансформації Університету в роки української революції.
29. Вплив політичні репресій у 30-ті рр. на Університет.
30. Здобутки та розширення дослідницької бази Київського університету в 30-х рр. ХХ ст.
31. Особливості діяльності Київського університету в період окупації та евакуації.
32. Вплив явищ русифікації та ідеологізації на науково-освітню діяльність Університету.
33. Наукові здобутки Університету в 1940-х – на початку 1990-х рр.
34. Наукові школи Університету.
35. Міжнародна співпраця університету в роки незалежності – результати і наслідки.
36. Міжнародне співробітництво Київського університету в повоєнний період (до 1991 р.).
37. Суспільно-політична активність студентсько-викладацького складу університету в 1960-х – на початку. 1990-х рр.

38. Видатні науковці Київського Університету.
39. Зміни в системі освіти в незалежній Україні.
40. Суспільна та громадська активність студентів й викладачів після здобуття Україною незалежності.

Запитання для модульного контролю 2.

1. Особливості освіти у країнах Стародавнього Сходу.
2. Варно-кастова система і її вплив на специфіку освіти в Індії.
3. Школа Тайсую та система іспитів Кезцой в Китаї.
4. Світські школи та вища освіта в Шумері.
5. Афіньська і спартанська системи освіти й виховання в давній Греції.
6. Особливості системи освіти в античному Римі.
7. Розвиток світи у Візантії.
8. Розквіт і занепад освіти в мусульманському світі: причини і наслідки.
9. Розвиток освіти в Середньовічній Європі.
10. Розвиток освіти в конфуціанському світі в Середньовіччя.
11. Порівняльний аналіз болонської і паризької моделей університету.
12. Еволюція університетів в добу Просвітництва: від класичної освіти до необхідності відповідати розвитку науки та викликам індустріального виробництва.
13. Привілеї середньовічних університетів Європи.
14. Роль освітніх знань ісламського світу для європейського освітнього розвитку.
15. Передумови занепаду освіти в конфуціанському та ісламському світі в Новий час.
16. Особливості системи масової освіти в тоталітарних та демократичних країнах в ХХ ст.
17. Еволюція системи масової освіти в ХІХ – ХХ ст.
18. Основні тенденції характерні для сучасної освіти ХХІ ст.
19. Провідні Університети США
20. Класичні університети Європи.
21. Університети Східної Європи.
22. Університети в Японії, Китаї та південній Кореї.
23. Характерні особливості освіти в країнах Латинської Америки, Близького Сходу та Африки
24. Вища освіта в Російській Федерації та Білорусі.
25. Особливості освіти в Малазії та Індії.
26. Вищі навчальні заклади в країнах мусульманського світу.
27. Охарактеризуйте бінарну та унітарну тенденції вищої освіти в світі.
28. Особливості притаманні сучасній східноазійській системі освіти.
29. Спільні та відмінності риси англо-американської та континентально-європейської сучасних освітніх систем.
30. Програми реформування вищої освіти в Україні.
31. Етапи інтеграції України до європейської освітньої системи
32. Участь українських університетів у міжнародних освітніх проектах
33. Головні засади та етапи Болонського процесу.
34. Співробітництво Київського університету імені Тараса Шевченка з закордонними вищими навчальними закладами.
35. Видатні випускники Університету.
36. Напрями діяльності органів студентського самоврядування в Університеті.
37. Фундаментальні принципи академічної доброчесності та документи що застерігають її дотримання.
38. Права та обов'язки студента Університету.
39. Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених в Університеті.
40. Студенти Університету на захисті Батьківщини.

ПРИКЛАДИ ЗАВДАНЬ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Які способи передачі знань були характерними для давніх доцивілізаційних суспільств?

- а) писемний;
- б) усний;
- в) класно-урочний;
- г) відеонавчання;
- д) дистанційне навчання

В яких цивілізаціях в давні часи в освітній сфері існували заняття з риторики?

- а) Китай;
- б) Єгипет;
- в) Шумер;
- г) Індія;
- д) Рим.

Який університет являється найдавнішим в Європі?

- а) Кембріджський;
- б) Оксфордський;
- в) Паризький;
- г) Бернський;
- д) Болонський.

Який факультет був наявний в середньовічних університетах Європи?

- а) юридичний;
- б) економічний;
- в) історичний;
- г) філологічний;
- д) математичний.

Який університет в Україні є найдавнішим?

- а) Київський;
- б) Чернівецький;
- в) Харківський;
- г) Львівський;
- д) Одеський.

В якому році Київському університету було надано статусу «національний»?

- а) 1991 р.;
- б) 1939 р.;
- в) 1954 р.;
- г) 1994 р.;
- д) 2004 р.

В якому році була підписана «Велика хартія університетів»?

- а) 1988 р.;
- б) 1997 р.;
- в) 1998 р.;
- г) 2003 р.;
- д) 2005 р.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

В межах навчальної дисципліни «Вступ до університетських студій» передбачено виконання студентами творчої презентаційної роботи у вигляді двох есе обсягом 1800 слів.

Під час написання есе бажано дотримуватися наукового або науково-популярного стилю викладу. Есе повинно мати творчий характер, бути оригінальним, містити чітку постановку проблеми та демонструвати індивідуальний (авторський) підхід до її вирішення. Робота повинна відображати осмислення автором обраної теми. Обов'язковим є використання щонайменше 5-7 позицій джерел та літератури, наявність підсторінкових посилань, чітке формулювання основної тези (аргументу), який логічним висновком роботи.

Наприклад: для підготовки есе до змістового модулю 1 пропонується тема:

Особливості розвитку освіти в стародавньому світі.

Есе передбачає розкриття наступних питань:

Основні форми та методи передачі знань в доісторичний період?

Головні фактори, чинники та наслідки виникнення писемності, як нового засобу збереження і поширення інформації?

Характерні особливості та відмінності освітніх систем в цивілізаціях Стародавнього Сходу?

Причини широкої доступності освіти для пересічних громадян античного світу та специфічні риси педагогіки притамані греко-римській культурі?

Для підготовки есе до змістового модулю 2, приміром пропонується тема:

Запровадження системи масової освіти в другій половині XIX – на початку XX ст.

В межах цієї теми, пропонується проаналізувати причини та фактори, що детермінували створення системи масової освіти в країнах Європи та Північної Америки. Розглянути головні риси характерні для індустріальної моделі освіти, висвітлити її структуру, етапи розвитку, її ознаки та зміни в педагогічній сфері. З'ясувати позитивні та негативні сторони, притамані для масової освіти в XX століття. Визначити відмінності освітніх процесів, що відбувалися в різних країнах. Проаналізувати чинники, що зумовили радикальні зміни в освітній системі наприкінці XX – на початку XXI ст.

Студент має право самостійно обрати тему для есе, попередньо узгодивши її з викладачем.

Пропоновані теми реферативних самостійних робіт

1. Система освіти в стародавньому Китаї.
2. Освіта давньому Єгипті.
3. Освіта та навчання в стародавній Індії.
4. Освіта й виховання в давньому Шумері.
5. Система освіти в Стародавньому Римі
6. Система освіти в державах античної Греції.
7. Система освіти в середньовічному Китаї.
8. Освіта й навчання в середньовічній Японії.
9. Особливості освіти в середньовіччя в арабських країнах.
10. Освітні традиції середньовічної Європи.
11. Виникнення і поширення університетів та особливості організації їхнього навчального процесу.
12. Зміни в системі освіти в Європі в Новий час.
13. Організація системи освіти в сучасній Європі.
14. Система освіти в сучасній Франції.
15. Організація освітнього процесу в Німеччині.
16. Особливості системи освіти у Великій Британії.
17. Університети у США.
18. Вища освіта в Японії.
19. Система освіти в СРСР.
20. Особливості системи освіти в країнах пострадянського простору.
21. Зародження писемності, розвиток шкільництва у Київській Русі та Галицько-Волинському князівстві.
22. Українська освіта в XIV–XVI ст.

23. Братські школи, їх роль у формуванні національної свідомості. Острозький та Києво-Могилянський колегіум.
24. Освіта в Україні за доби Гетьманщини.
25. Стан початкової та середньої освіти в Україні в XIX – початку XX ст. Виникнення класичних університетів в Україні.
26. Освіта в Україні в добу національної революції 1917–1920 рр.
27. Характерні риси радянської школи і системи виховання в УРСР.
28. Сучасні тенденції розвитку освіти незалежної України.
29. Зміст освіти в Україні - система освіти, її структура, принципи функціонування.
30. Особливості функціонування університетів в Україні.
31. Організація навчального процесу в університеті.
32. Інтеграція української освіти в європейський освітній простір (Болонський процес).
33. Передумови заснування Київського університету.
34. Статус університетів в Російській імперії.
35. Структура Університету Св. Володимира.
36. Професорсько-викладацька корпорація Університету Св. Володимира. Навчальний процес і розвиток науки в Університеті Св. Володимира. Підготовка наукових кадрів та міжнародна співпраця Університету Св. Володимира.
37. Студентство Університету Св. Володимира (правовий статус, матеріальне становище та побут студентів).
38. Викладачі та студенти Університету Св. Володимира. в революційній боротьбі та обороні прав українського народу.
39. Університет в роки Української революції 1917–1920 рр.
40. Реорганізація університету в ході освітніх реформ 1920-х – початку 1930-х рр.
41. Відновлення класичного університету в Києві у 1933 р. та його діяльність у довоєнний період.
42. Київський університет в роки Другої світової війни.
43. Відбудова і відродження Київського університету.
44. Хрущовська «відлига» і життя університету.
45. Університет в добу «застою» та перебудови.
46. Міжнародні зв'язки Київського університету.
47. Розвиток Київського університету в роки Незалежності.
48. Міжнародні зв'язки Київського університету.
49. Правовий статус студента в Україні.
50. Права та обов'язки студентів за українським законодавством та Статутом Київського університету.

Зразок контрольного завдання на залік

ЗРАЗОК

Контрольна залікова робота
студента КНУ імені Тараса Шевченка
1 курсу історичного факультету
з дисципліни «Вступ до університетських студій»

ПІБ

дата

Питання № 1. Освіта й виховання на стародавньому Сході.

Питання № 2. Заснування, правові засади функціонування та діяльність Університету Св. Володимира до середини XIX ст.

Підпис.

ПЕРЕЛІК ЗАЛІКОВИХ ПИТАНЬ

1. Завдання та предмет курсу «Вступ до університетських студій».
2. Головні принципи університетської освіти.
3. Структура та напрями діяльності університету

4. Освітні традиції давньої Русі.
5. Вплив протестантських та єзуїтських навчальних закладів на розвиток освіти в Україні.
6. Братські школи на українських землях: їх роль та значення у житті українського народу.
7. Роль Острозької і Києво-Могилянської академії в національно-культурному житті на українських землях.
8. Причини створення російським самодержавством університетів на українських землях.
9. Еволюція радянської системи освіти в Україні.
10. Особливості освіти в українських землях в довоєнні роки в Польщі, Чехословаччині, Румунії та Угорщині.
11. Освітні реформи в незалежній Україні.
12. Вищі навчальні заклади України: історія і сучасність.
13. Наукові товариства, видання та гуртки університету Св. Володимира.
14. Зміни в структурі й навчальному процесі Університету до першої світової війни.
15. Відношення викладацької корпорації та студентства до політики щодо Університету з боку українських урядів, більшовиків та білогвардійців.
16. Участь викладачів і студентів університету в боротьбі за незалежність України в добу української революції.
17. Реорганізації та особливості навчального процесу в Університеті св. Володимира в 1917–1921 рр.
18. Переслідування та репресії проти викладачів та студентів Київського університету.
19. Боротьба студентів та викладачів Київського університету з ворогом в роки Другої світової війни.
20. Діяльність Київського університету в умовах окупації.
21. Функціонування структур Київського університету в складі Об'єднаного Українського державного університету (ОУДУ) в період евакуації.
22. Характерні риси радянської школи і системи виховання?
23. Передумови заснування університету Св. Володимира у Києві.
24. Особливості функціонування Університету в перші роки його існування.
25. Виникнення й поширення українського руху в Київському університеті.
26. Участь студентів та викладачів Університету в революційних подіях 1905–1907 рр.
27. Особливості діяльності Університету в роки Першої світової війни.
28. Трансформації Університету в роки української революції.
29. Вплив політичні репресій у 30-ті рр. на Університет.
30. Здобутки та розширення дослідницької бази Київського університету в 30-х рр. ХХ ст.
31. Особливості діяльності Київського університету в період окупації та евакуації.
32. Вплив явищ русифікації та ідеологізації на науково-освітню діяльність Університету.
33. Наукові здобутки Університету в 1940-х – на початку 1990-х рр.
34. Наукові школи Університету.
35. Міжнародна співпраця університету в роки незалежності – результати і наслідки.
36. Міжнародне співробітництво Київського університету в повоєнний період (до 1991 р.).
37. Суспільно-політична активність студентсько-викладацького складу університету в 1960-х – на початку 1990-х рр.
38. Видатні науковці Київського Університету.
39. Зміни в системі освіти в незалежній Україні.
40. Суспільна та громадська активність студентів й викладачів після здобуття Україною незалежності.
41. Особливості освіти у країнах Стародавнього Сходу.
42. Варно-кастова система і її вплив на специфіку освіти в Індії.
43. Школа Тайсюе та система іспитів Кезцюй в Китаї.

44. Світські школи та вища освіта в Шумері.
45. Афінівська і спартанська системи освіти й виховання в давній Греції.
46. Особливості системи освіти в античному Римі.
47. Розвиток світи у Візантії.
48. Розквіт і занепад освіти в мусульманському світі: причини і наслідки.
49. Розвиток освіти в Середньовічній Європі.
50. Розвиток освіти в конфуціанському світі в Середньовіччя.
51. Порівняльний аналіз болонської і паризької моделей університету.
52. Еволюція університетів в добу Просвітництва: від класичної освіти до необхідності відповідати розвитку науки та викликам індустріального виробництва.
53. Привілеї середньовічних університетів Європи.
54. Роль освітніх знань ісламського світу для європейського освітнього розвитку.
55. Передумови занепаду освіти в конфуціанському та ісламському світі в Новий час.
56. Особливості системи масової освіти в тоталітарних та демократичних країнах в ХХ ст.
57. Еволюція системи масової освіти в ХІХ – ХХ ст.
58. Основні тенденції характерні для сучасної освіти ХХІ ст.
59. Провідні Університети США
60. Класичні університети Європи.
61. Університети Східної Європи.
62. Університети в Японії, Китаї та південній Кореї.
63. Характерні особливості освіти в країнах Латинської Америки, Близького Сходу та Африки
64. Вища освіта в Російській Федерації та Білорусі.
65. Особливості освіти в Малазії та Індії.
66. Вищі навчальні заклади в країнах мусульманського світу.
67. Охарактеризуйте бінарну та унітарну тенденції вищої освіти в світі.
68. Особливості притаманні сучасній східноазійській системі освіти.
69. Спільні та відмінності риси англо-американської та континентально-європейської сучасних освітніх систем.
70. Програми реформування вищої освіти в Україні.
71. Етапи інтеграції України до європейської освітньої системи
72. Участь українських університетів у міжнародних освітніх проектах
73. Головні засади та етапи Болонського процесу.
74. Співробітництво Київського університету імені Тараса Шевченка з закордонними вищими навчальними закладами.
75. Видатні випускники Університету.
76. Напрями діяльності органів студентського самоврядування в Університеті.
77. Фундаментальні принципи академічної доброчесності та документи що застерігають її дотримання.
78. Права та обов'язки студента Університету.
79. Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених в Університеті.
80. Студенти Університету на захисті Батьківщини.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Академічні свободи – право викладачів вищих навчальних закладів проводити навчальну й наукову роботу, керуючись своєю совістю, без обмежень з боку держави чи церкви, а також право студентів на самоврядування й на організацію занять на власний розсуд.

Академічна доброчесність — сукупність етичних принципів та визначених Законом України «Про освіту» правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень

Академія – вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації, що провадить освітню діяльність, пов’язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури і мистецтва, здійснює фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром у сфері своєї діяльності й має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

Автономія — право суб’єкта освітньої діяльності на самоврядування, яке полягає в його самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності, що провадиться в порядку та межах, визначених законом.

Академічна мобільність — можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі).

Акредитація – процедура надання вищому навчальному закладу певного типу права провадити освітню діяльність, пов’язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

Абак – спеціальна дощечка, що дозволяла навчити чотирьом арифметичним діям.

Братські школи – українські національні навчальні заклади, засновані й утримувані братствами з метою зміцнення православ’я.

Болонська декларація — декларація про міжнародне співробітництво у сфері вищої освіти, що підписана у 1999 р. у м. Болонья (Італія) на рівні відповідальних за вищу освіту міністрів 29 європейських країн та започаткувала Болонський процес із створення привабливого і конкурентоздатного Європейського простору вищої освіти.

Болонський процес — структурна й парадигмальна реформа вищої освіти в Європі, початок якій покладено підписанням Болонської декларації в 1999 р. у Болоньї (Італія) і яка спрямована на створення привабливого і конкурентоздатного Європейського простору вищої освіти

Вища освіта – рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації.

Вищий навчальний заклад – освітній, освітньо-науковий заклад, який заснований і діє відповідно до законодавства про освіту, реалізує згідно з наданою ліцензією освітньо-професійні програми вищої освіти за певними освітніми та освітньо-кваліфікаційними рівнями, забезпечує навчання, виховання і професійну підготовку осіб відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей та нормативних вимог у галузі вищої освіти, а також здійснює наукову та науково-технічну діяльність.

Гімназія – загальноосвітній навчальний заклад для обдарованих і здібних дітей, що забезпечує

науково-теоретичну, гуманітарну, загальнокультурну підготовку, задовольняє різнобічні освітні запити особистості, суспільства і держави.

Грант — фінансові чи інші ресурси, надані на безоплатній і безповоротній основі державою, юридичними, фізичними особами, у тому числі іноземними, та (або) міжнародними організаціями для розвитку матеріально-технічної бази для провадження наукової і науковотехнічної діяльності, проведення конкретних фундаментальних та (або) прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок,

Глобалізація освіти – одна з фундаментальних тенденцій розвитку освіти. Відображає формування єдиного соціального, інформаційного й освітнього простору в масштабах усієї планети, зокрема через діяльність засобів масової інформації, канали Інтернет.

Грамотність – здатність розуміти та використовувати різні типи інформації у побутовому, професійному та громадському житті.

Греко-католицькі духовні семінарії – виховно-навчальні заклади, які готували священнослужителів для уніатської церкви (Перемишльська, Ужгородська, Львівська).

Диспут – метод формування суджень, оцінок і переконань у процесі пізнавальної і ціннісно-орієнтованої діяльності, не вимагає певних і остаточних рішень.

Дисертація — кваліфікаційна наукова робота, яка відображає наукові результати досліджень автора та представлена для здобуття наукового ступеня доктора філософії (кандидата наук) або доктора наук.

Дистанційна форма навчання – це форма одержання освітніх послуг на відстані без відвідування освітніх установ за допомогою сучасних інформаційно-освітніх технологій і систем телекомунікації, таких як електронна пошта, телебачення, Інтернет.

Електронний освітній ресурс — навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах.

Єзуїтські школи – навчальні заклади, які створювалися з середини XVI ст. орденом єзуїтів для посилення впливу католицької церкви. Поділялися на нижчі – колегії (7 років навчання) та вищі – семінарії (6 років навчання).

Європейський простір вищої освіти (European Higher Education Area, EHEA) — простір вищої освіти країн-учасниць Болонського процесу, що проводять узгоджену і прозору освітню політику.

Європейський союз студентів (European Students' Union, ESU) — європейське об'єднання студентських організацій, яке бере активну участь у Болонському процесі, обстоює інтереси студентів на європейському рівні.

Європейська кредитно-трансферна система (European Credit Transfer System – ECTS) - це система, яка розроблена для забезпечення єдиного загальноєвропейського підходу до оцінювання та порівняння навчальних досягнень студентів (слухачів та курсантів), що навчаються в різних вищих навчальних закладах, та їхнього академічного визнання.

Європейська асоціація університетів (European University Association, EUA) — об'єднання європейських університетів з метою проведення конструктивної й узгодженої політики з вищої освіти, сприяння участі університетів в Болонському процесі, надання їм підтримки

в захисті автономії, академічних свобод.

Залік (диференційований залік) – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни виключно на підставі результатів виконаних ним індивідуальних завдань (розрахункових, графічних тощо), певних видів робіт на практичних і лабораторних заняттях.

Заклад освіти — юридична особа публічного чи приватного права, основним видом діяльності якої є освітня діяльність.

Заочна форма здобуття освіти — спосіб організації навчання здобувачів освіти шляхом поєднання очної форми освіти під час короткочасних сесій і самостійного оволодіння освітньою програмою у проміжку між ними.

Ініціація – завершальний етап виховання (система випробувань на фізичну зрілість і виробничу готовність).

Інформальна освіта (самоосвіта) — освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям.

Інститут – вищий навчальний заклад третього або четвертого рівня акредитації або структурний підрозділ університету, академії, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у визначеній галузі науки, виробництва, освіти, культури і мистецтва, здійснює наукову, науково-методичну та науково-виробничу діяльність і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

Індивідуальна освітня траєкторія — персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання.

Інноваційний освітній проект — процедура і комплекс усіх необхідних заходів щодо створення і реалізації інноваційного освітнього продукту

Інклюзивне навчання — система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників.

Ректор – керівник вищого навчального закладу.

Кафедра – базовий структурний підрозділ Університету (його інститутів, факультетів), що проводить освітню, методичну та/або наукову діяльність за певною спеціальністю (спеціалізацією) чи міжгалузевою групою спеціальностей, до складу якого входить не менше п'яти науково-педагогічних працівників, для яких кафедра є основним місцем роботи, і не менш як три з них мають науковий ступінь або вчене (почесне) звання.

Києво-Могилянський колегіум – вищий заклад освіти епохи Відродження. Створений 1632 р. у результаті злиття Київської братської школи заснованої у 1615 р. Іваном Борецьким на Подолі з лаврською школою, заснованою у 1631 р. Петром Могилою при Києво-Печерській лаврі.

Колегіуми – національні, закриті, середні, подекуди вищі, навчальні заклади епохи XVI-XVII

ст.

Коледж — заклад вищої освіти або структурний підрозділ університету, академії чи інституту.

Консультації – одна з форм організації навчальної діяльності, що проводиться з окремими студентами чи групою з метою заповнення прогалин у знаннях, вироблення вмінь і навичок, задоволення підвищеного інтересу до навчального предмету.

Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі — кредит ЄКТС) — одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС.

Модульний контроль – різновид контрольних заходів, який проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначених його етапах, а також для встановлення зворотного зв'язку між викладачем, його якістю викладання і рівнем знань і умінь студентів.

Мобільність — один із ключових принципів формування європейських просторів вищої освіти і досліджень, що передбачає різноманітні можливості для вільного переміщення студентів, викладачів, дослідників, адміністраторів у цих просторах з метою академічного і загальнокультурного взаємозбагачення, слугує забезпеченню цілісності зазначених європейських просторів.

Лекція – усний виклад великого за обсягом, складного за логічною побудовою навчального матеріалу.

Ліцей – освітній заклад, який здійснює освітню діяльність на основі загальноосвітніх програм середньої (повної загальної) освіти і дає учням загальну середню освіту з поглибленим вивченням ряду предметів, як правило, природничо-наукового й технічного профілів та допрофесійною підготовкою.

Лісабонська конвенція (Lisbon Recognition Convention) — міжнародна конвенція Ради Європи, що розроблена спільно з ЮНЕСКО, прийнята в 1997 р. у Лісабоні, запроваджується з 1999 р. і стосується визнання академічних ступенів та кваліфікацій вищої освіти.

Ліцензування – процедура визнання спроможності вищого навчального закладу певного типу розпочати освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріальнотехнічного забезпечення.

Локальний репозитарій — електронна база даних, що підтримується інституціональним учасником і є частиною Національного репозитарію академічних текстів

Навчальна програма – нормативний документ, що розкриває зміст знань, умінь і навичок з навчального предмету, логіку вивчення основних світоглядних ідей із вказівкою послідовності тих питань і загального розрахунку часу на їхнє вивчення.

Національна академія наук України (НАН України) — вища наукова самоврядна організація України, заснована 27 листопада 1918 р. у м. Києві.

Національна освітня електронна платформа (е-платформа) — державна спеціалізована освітня інформаційнотелекомунікаційна система. Власником е-платформи є держава в особі МОН України.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти — постійно діючий колегіальний орган, уповноважений на реалізацію державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти.

Острозька академія – вищий навчальний заклад епохи Відродження в Україні. Відкритий у 1576 р. волинським магнатом князем Костянтином Острозьким в Острозі, у своїй резиденції. Острозьку академію називали «тримовним лицеем» або слов'яно-греко-латинською академією.

Реформи у галузі освіти – система нововведень, спрямованих на докорінне перетворення й радикальне поліпшення функціонування, розвитку і саморозвитку освітніх закладів та системи їх управління в цілому.

Рада молодих вчених — колегіальний виборний дорадчий орган, що утворюється для забезпечення захисту прав та інтересів молодих вчених.

Освіта — за концепцією Міжнародної стандартної класифікації освіти 2011, 2013 рр. (ЮНЕСКО, ООН), процеси, якими суспільство цілеспрямовано передає накопичені інформацію, знання, розуміння, погляди, цінності, уміння, компетентності та вчинки від покоління до покоління.

Освітній процес — система науковометодичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей.

Профіль програми — документ європейського зразка, створений для представлення в усталеній формі основної інформації про освітню програму.

Плагіат — привласнення авторства на чужий твір або на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використання у своїх працях чужого твору без посилання на автора.

Самоплагіат — оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

Студентське самоврядування – самостійна громадська діяльність студентів із реалізації функцій управління ВНЗ, яка визначається ними і здійснюється у відповідності до мети та завдань, що стоять перед студентськими колективами.

Система освіти – сукупність навчально-виховних закладів незалежно від їх організаційно-правових форм, типів і видів, які реалізують послідовні освітні програми та державні освітні стандарти різного рівня й спрямованості, а також система органів управління освітою.

Сім вільних мистецтв – стандартний класичний освітній цикл, предмети якого поділялись на дві групи, що мали вивчатися на двох рівнях освіти. До першої групи (так званий тривіум) входили граматики, риторика і діалектика, вивчення яких на практиці передбачало засвоєння навичок читання і письма латинською мовою. До другої групи (так званий квадрівіум) було включено математику, геометрію, астрономію, музику; метою вивчення яких було формування у людини вмінь і навичок елементарної грамотності.

Стажування — набуття особою практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у певній професійній діяльності або галузі знань.

Студент — особа, зарахована до закладу вищої освіти з метою здобуття вищої освіти.

Схоластика – система мислення, яка полягала в застосуванні законів формальної логіки для

обґрунтування догматів релігії.

Університет – вищий навчальний заклад, який не лише здійснює підготовку спеціалістів різної спрямованості, але й проводить науково-дослідну роботу.

Фабрикація — вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях.

Фальсифікація — свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

Хмарні сервіси — сервіси, що забезпечують користувачеві мережний доступ до масштабованого і гнучко організованого пулу розподілених фізичних або віртуальних ресурсів, що постачаються в режимі самообслуговування і адміністрування за зверненням (наприклад, програмне забезпечення, простір для зберігання даних, обчислювальні потужності та ін.).

Цитата — порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілишими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Цифрова освіта — об'єднання різних компонентів і найсучасніших технологій завдяки використанню цифрових платформ, впровадженню нових інформаційних та освітніх технологій, застосуванню прогресивних форм організації освітнього процесу та активних методів навчання, а також сучасних навчально-методичних матеріалів.

Навчальне видання

ВСТУП ДО УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ СТУДІЙ

Навчально-методичний комплекс для студентів КНУ імені Тараса Шевченка